Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով

ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1872

6736

059
17-17

ՆՈՐ
ՕՐԱՑՈՅՑ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
1872
ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԵՒ

ՀԱՅՈՑ 1321

Ի ԴԻՄԱՑ

ՕԺԱՆԴԱԿ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ
ԻՏՊԱՐԱՆԻ Յ. Գ. ԹՕԶԼԵԱՆՑ
ՎԷԶԻՐ ԽԱՆ

059

059
Դ-17

ՆՈՐ

ՕՐԱՑՈՅՑ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

1872

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԵՒ

ՀԱՅՈՑ 1321

Ի ԴԻՄԱՑ

ՕԺԱՆԴԱԿ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Յ. Գ. ԹՕՓՃԵԱՆՑ

ՎԷԶԻՐԽԱՆ ՎԱՌԻՃԱՌՔ ԹԻՒ 21

գ- 53821 - ալ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ՀՍՍՌ-Арм ССР
Ա. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ
40794-68

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Օրացոյցը ի՞նչ բան է եթէ հարցնես կըսեմ ամենէն ձանձրալի, անհամ, չորուցամաք և չը կլուելիք բանին օրացոյց կըսեն ։ Ասանկ չէ՞ ։ Ուրիշ Ազգերը իրենց համար մէկ տարին հազար տեսակէն աւելի օրացոյց կ՚ տպեն, գիւղականը վաճառականը, արհեստաւորները, հոգևորականը, իշխանը և ամեն կոչումի ու պաշտօնի մարդը ունի իրեն վերաբերեալ հարկաւոր օրացոյց՝ որ անկէ պետք եղածը կ՚սորվի, կ՚իմանայ ։ Զմեռն ալ գիշերները երկար ժամանակ մեծ ու պզտիկ կ՚կարդան զայն ու կէս մը կ՚զուարճանան անով ։

Իսկ մեր օրացոյցները՝ առնողին ինչ օգուտ կրնան մատակարարել ։ Ի՞նչու . . . . եթէ մէկը իր օրը կորսնցուցած ըլլայ հոն կրնայ գտնալ, թէ չ՚իմանայ Աշխարհիս ստեղծումէն մինչև հիմայ քանի տարի է օրացոյցնիս մեզի կըսեն ։ Մոռցայ ըսելու ալ թէ օդն ու եղանակներն ալ կ՚մարգա-րէանան՝ բայց գրէթէ չարունակ սուտ ելլելու համար ։ Ատկէ զատ ալ համարե՛ա թէ ամեն աւուր քանի մի բառերէ պոչ մը չինեն կախեր են ու քիչ մը խորհելէն զկնի անոնց անօգուտ ըլլալը իմացեր և կըճատեր են անանկ որ այն կիսակտուր բառերը ինչ կընշանակեն չես գիտեր ։

Չե՞ս հաւատար . օրացոյցիդ նայէ . տե՛ս բան մը կհասկնա՞ս :

Ամեն աւելորդ ծանօթութիւնները նետելով ամենուն հասկնալի կերպով օրացոյց մը շինել ուզեցինք, որ միայն օրը անգամ մը ծայրէն կտրելէն 'ի զատ, օգուտ մ' ալ ունենայ : Գիր տարւոյ, Ոսկեթիւ, Վերադիր, ասոնք ամենքն ալ օրացոյց յօրինողին են հարկաւոր ու չէ թէ գործածողին : Որ օրը ո՛ր շարականն ո՛ր ձայնը կ'ըսուի, այդ ալ նորընծայ քահանայից հազիւ թէ պիտանի ըլլալն իմանալով կարծեմ ասոնք ալ նետելնիս գէշ չեղաւ : Վասնզի օրացոյցը ո՛չ ճաշոց է ոչ մաշտոց, եթէ օրը կորսնցնող մէկն ըլլայ մեր օրացոյցին մէջ ալ կրնայ գտնել . պահքն ալ չաւերելու համար այն տեսակ օրերը որոշապէս գրեալ է .

Այս տեսակ մէկ քանի հարիւր հատ խօսքերն ու մտքերն խորհողին ձգելով բան մ' ըսեմ յառաջաբանս աւարտեմ :

Հիմայ 30 տարւոյ չափ կըլլայ, որ հայ ազգը օրացոյց կ'գործածէ :

Տարին տասն հազար օրացոյց հաշուէ, ու ամեն մէկը իրարու վրայ 2 դրուշէն մէկ տարին կ'ընէ 200 լիրայ, և 30 տարին 6000 լիրայ :

Ասկէ կը հետևի թէ մեր Ազգը այս գումարը ծովը նետեր է . եթէ խօսքս սխալ է, ցուցուր : Վասնզի հրամանքդ ալ արդէն քանի տարի է օրացոյց կ'առնես . ըսէ նայինք, ի՞նչ օգուտ տեսար : Իսկ այս նոր օրացոյցէս կրնաս օգուտ մը քաղել : Օրինակի համար . մէջը կը կարդաս թէ հաւկիթը ի՞նչ կերպով փտտելէ կ'պահուի. եթէ օր մը կեանքիդ մէջ 100 հաւկիթ ունենաս, և անոնցմէ 20ը ըամբիս պէս փճանալէ ազատես, այս օրացոյցս քեզի օգտակար եղաւ, այսինքն տասկըդ չ'կորսուեցաւ : Բայց յուսամ թէ ըամբէս ալ շատ օգուտ կրնայ տալ :

Ըսէ նայիմ քու մինչև այսօր առած տասը կամ քսան օրացոյցներէդ ո՞րչա՞փ օգուտ տեսար . կարծեմ ինծի չափ, այսինքն—ոչինչ : Առ հիմայ այս օրացոյցս, եկող տարի Աստուծով ողջ մնանք ասկէ ալ աղէկ պիտի շինենք և ալ աժան :

ՀԱՄԱՌՕՏՈՒԹԻՒՆՔ

Հ . Հին : Ն . Նոր : Տ . Տաճկաց : Գ . Գասըմ : Խ . Խտրէլլէզ : Օ . Օր : Յ . Յունաց Լ . կամ Լտ . Լատինաց : Հր . Հրէից : Վկ . Վկայ: Քհ . Քահանայ : Եպ . Եպիսկոպոս : Մարգ . Մարգարէ : Ս . Սուրբ : Առաք . Առաքեալ : Վրդ . Վարդապետ : Զօրվ . Զօրավար : Ճգ . Ճգնաւոր : Սրկ . Սարկաւագ : Ծ . Ա . Ծագումն Արեւու : Կ . Օ . Կէս Օր և կէս գիշեր : Ե . Օ . Երկայնութիւն Օրուան :

ՅՈՒՆՎԱՐ ՏՃ. ՔԵԱՆՈՒՆԻ ՍԱՆԻ

ՏՈՄԱՐ

Հ.	Ն.	Տ.	Գ.	Օ.
1	13	3	68	Շբ. Գ. օր պահոց. Ծն. ԿԱՂԱՆԴԻ. Ց. Ս. Բարսեղի, եղբօր Նորա Գրիգորի, Սեղբեստրոսի, և Եփրեմի. Ց*. Տօն անուանակոչ. Տեառն. Լ. Վերոնիքայ։
2	14	4	69	+Կիր. Դ. օր պահոց Ծննդեան. Լա. Տօնանուան Ցիսուսի։
3	15	5	70	Բշ. Ե. օր պահոց Ծննդեան։
4	16	6	71	Գշ. Զ. օր պահոց Ծննդ։
5	17	7	72	Դշ. Ճրագալոյց Ծն. և Մկրտ. Քսի. Ց. Ճրագլ. Յայտնութեան Լ. Անտօնի Աբբայի։
6	18	8	73	+Եշ. ՏՕՆ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՒ ՄԿՐՏՈՒԹԱՆ ՏԵԱՌՆ. Ց*. Մըկրտութիւն Տեառն։
7	19	9	74	+Ուր. Բ. օր Ծննդ. Ցիշատակ մեռելոց. Ց*. Յովհ. Կարապետ
8	20	10	75	Շբ. Գ. օր Ծննդ.
9	21	11	76	+Կիր. Դ. օր Ծն. Լ. Ագնէսի կուս*
10	22	12	77	Բշ. Ե. օր Ծննդ։
11	23	13	78	Գշ. Զ. օր Ծննդ։
12	24	14	79	Դշ. Է. օր Ծննդ։

ՅՈՒՆՎԱՐ ՏԺ. ՔԵԱՆՈՒՆԻ ՍԱՆԻ

ՏՈՄԱՐ

Հ.	Ն.	Տ.	Գ.	Օ.
13	25	15	80	+Եշ. Ը. օր Ծննդ. և Տօն Անուանակոչութեան Քսի։
14	26	16	81	Ուր. Պահք։
15	27	17	82	Շբ. Ս. Յովհ. Կարապետին. Լա. Յովհ. Ոսկեբ։
16	28	18	83	+Կիր. Ա. զկնի Ծննդ. Լա. 70 Կիրակի։ Հարսանիք։
17	29	19	84	Բշ. Ս. Պետրոսի հրպտ. Վլասայ եպ. և Արիստողոմայ սրկ. Յ*. Անտօնի անապատականին։
18	30	20	85	Գշ. Ս. Ճգ. Անտօնի, Տրիփոնի, Պարսամայ և Ոնոփրիոսի։ Յ*. Աթանասի և Կիւրեղի Հրպտ։
19	31	21	86	Դշ. Պահք։
20	1	22	87	Եշ. Ս. Թէոդոսի թգոր. և մանկանց Եփեսոսի։ Յն*. Եւթիմէոսի ճգ։ Լա. Փետրվար։
21	2	23	88	Ուր. Պահք. Լ*. Տեառնընդառաջ
22	3	24	89	Շբ. Ս. Հրպտ. Աթանասի և Կիւրղի
23	4	25	90	+Կիր. Բ. զկնի Ծննդ։ Հարսանիք։
24	5	26	91	Բշ. Ս. Կիրակոսի և մօրն Յուղիտայի, Գորդիոսի, Պօղիկտոսի

ՅՈՒՆՎԱՐ ՏԺ. ՔԵԱՆՈՒՆԻ ՍԱՆԻ

ՏՈՄԱՐ

Հ.	Ն.	Տ.	Գ.	Օ.
				և Գրիգորիսի։ Լա. Ագաթայ։
25	6	27	92	Գշ. Ս. Վահանայ, Եւգինեայ և հօրն Փիլիպոսի և մօրն Կղոդեայ և եղբարցն Սերգեայ և Ապիտոնի և Ներքինեաց։ Յ*. Գրիգ. Ածբն։ Լ. Տորոթեայ։
26	7	28	93	Դշ. Պահք։
27	8	29	94	Եշ. Ս. Եւգինէոսի, Մակարիոսի, Վալերիոսի, Կանդիտոսի և Ակիւղասի. Յ*. Դարձ նշխարաց Յովհ. Ոսկեբերանին։
28	9	30	95	Ուր. Պահք։
29	10	1	96	Շբ. Ս. Գրիգորի Ածբնին. Տծ. Ձիւհնձէ. Հր. Ագար։
30	11	2	97	+Կիր. Գ. զկնի Ծննդ. Հարսանիք Յն*. Բարսեղի, Գրիգորի և Յովհաննու Ոսկեբերա. Լա. Բուն Բարեկենդան։
31	12	3	98	Բշ. Ս. Մակարայեցւոց Եղիազար քհ. Շմաւոնի և եօթն որդւոցն նորա։

ՓԵՏՐՎԱՐ ՏԺ. ՇՈՒՊԱԹ.

ՏՈՄԱՐ

Հ Ն Տ. Պ. Օ.

1 15 4 99 Գշ. Ս. 12 Մարգարէից, Ովսեայ, Ամովսեայ, Միքիայ, Յովէլեայ Աբդիու, Նաւումայ, Ամբակումայ, Յովնանու, Սոփոնեայ, Անգեայ, Զաքարիայ և Մաղաքիայ:

2 14 5 100 Դշ. Պահք. Յ*. Տեառնընդառաջ. Լո. օր Մոխրոց:

3 15 6 101 Եշ. Ս. Սոփեայ և 3 դստերց՝ Պիստոս, Էլպիս և Ագապի:

4 16 7 102 Ուր. Պահք:

5 17 8 103 Շբ. Ս. Արիստակէսի, Վրթանէսի Յուսկան, Գրիգորիսի և Դանիէլի, որդւոց և թոռանց Գրիգորի Լուսաւորչին:

6 18 9 104 ✝Կիր. Դ. զկնի Ծննդ. Բարեկենդան Առաջաւորաց:

7 19 10 105 Բշ. Ա. օր պահոց Առաջ. Յն. Լուծումն պահոց. Տճ. Գուրպան պայրամը:

8 20 11 106 Գշ. Բ. օր պահոց Առաջ. Յ*. Թէոդորոսաց վկայից:

9 21 12 107 Դշ. Գ. օր պահոց Առաջ:

ՓԵՏՐՎԱՐ ՏԺ. ՇՈՒՊԱԹ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Պ. Օ.

10 22 13 108 Եշ. Դ. օր պահոց Առաջ. Յն. Ղարալամպոսի քհ:

11 23 14 109 Ուր. Ե. օր պահոց Առաջ. և յիշատակ Յովնան մարգարէի:

12 24 15 110 Շբ. Ս. Սարգսի զօրվ. և Մարտիրոսի որդւոյ նորա և 14 զինւորաց. Լո. Մատաթիայ Առաքելոյն:

13 25 16 111 ✝Կիր. Ե. զկնի Ծննդ: Հարսանիք:

14 26 17 112 ✝Բշ. Տեառնընդառաջ:

15 27 18 113 Գշ. Ս. Ատովմանց զօրվ. և Աւքսիանց վկ.

16 28 19 114 Դշ. Պահք:

17 29 20 115 Եշ. Ս. Ոսկեանց քահանայից

18 1 21 116 Ուր. Պահք: Լո. Մարտ:

19 2 22 117 Շբ. Ս. Իսահակայ Պարթևի հրպտ: Յն. Յիշատ. մեռելոց:
Տարեդարձ Գահակալ. Աղէքսանդր Բ. Կայսեր Ռուսիոյ:

20 3 23 118 ✝Կիր. Զ. զկնի Ծն: Հարսանիք:

21 4 24 119 Բշ. Ս. Մարկոսի եպ. Պիոնի քհ. Կիւրեղի և Արգլմեհի,

ՓԵՏՐՎԱՐ ՏՃ. ՇՈՒՊԱԹ.

ՏՈՄԱՐ

Հ	Ն	Տ.	Գ.	Օ.
1	13	4	99	Գշ. Ս. 12 Մարգարէից, Ովսեայ, Ամովսայ, Միքիայ, Յովելեայ Աբդիու, Նաւումայ, Ամբակումայ, Յովնանու, Սոփոնեայ, Անգեայ, Զաքարիայ և Մաղաքիայ:
2	14	5	100	Դշ. Պահք. Յ*. Տեառնընդառաջ. Լռ. օր Մոխրոց:
3	15	6	101	Եշ. Ս. Սոփեայ և 3 դստերց՝ Պիստոս, Էլպիս և Ագապի:
4	16	7	102	Ուր. Պահք:
5	17	8	103	Շբ. Ս. Արիստակէսի, Վրթանէսի Յուսկան, Գրիգորիսի և Դանիելի, որդւոց և թոռանցն Գրիգորի Լուսաւորչին:
6	18	9	104	+Կիր. Դ. զկնի Ծննդ. Բարեկենդան Առաջաւորաց:
7	19	10	105	Բշ. Ա. օր պահոց Առաջ. Յն. Լուծումն պահոց. Տճ. Գուրպան պայրամը:
8	20	11	106	Գշ. Բ. օր պահոց Առաջ. Յ*. Թէոդորոսաց վկայից:
9	21	12	107	Դշ. Գ. օր պահոց Առաջ:

ՓԵՏՐՎԱՐ ՏՃ. ՇՈՒՊԱԹ.

ՏՈՄԱՐ

Հ.	Ն.	Տ.	Գ.	Օ.
10	22	13	108	Եշ. Դ. օր պահոց Առաջ. Յն. Ղարալամպոսի քհ:
11	23	14	109	Ուր. Ե. օր պահոց Առաջ. և յիշատակ Յովնան մարգարէի:
12	24	15	110	Շբ. Ս. Սարգսի զօրվ. և Մարտիրոսի որդւոյ նորա և 14 զինուորաց. Լռ. Մատաթիայ Առաքելյն:
13	25	16	111	+Կիր. Ե. զկնի Ծննդ: Հարսանիք:
14	26	17	112	+Բշ. Տեառնընդառաջ:
15	27	18	113	Գշ. Ս. Ատովմանց զօրվ. և Սիւքիասանց վկ.
16	28	19	114	Դշ. Պահք:
17	29	20	115	Եշ. Ս. Ոսկեանց քահանայից
18	1	21	116	Ուր. Պահք: Լռ. Մարտ:
19	2	22	117	Շբ. Ս. Խաչակայ Պարթեւի հրապտ: Յն. Յիշատ. մեռելոց: Տարեդարձ Գահակալ. Աղէքսանդր Բ. Կայսեր Ռուսիոյ:
20	3	23	118	+Կիր. Զ. զկնի Ծն: Հարսանիք:
21	4	24	119	Բշ. Ս. Մարկոսի եպ. Պիոնի քհ. Կիւրեղի և Աբդլմսեհի:

ՓԵՏՐՎԱՐ ՏՃ. ՇՈՒԳԱԹ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Գ. Օ.

Որմզդանայ, Սայինի վկ. և
Բենիամինի որկ. Յ. Նաւա-
կատիք:
22 5 25 120 Գշ. Ս. Ղևոնդեանց քհ:
23 6 26 121 Գշ. Պահք. Լ. Թովմաս Աքուինացի:
24 7 27 122 Եշ. Ս. Վարդանաց զօրվ. 1036 վկ.
Յիշատակ մեռելոց. Յ*. Գիւտ
գլխոյ Յովհ. Կարապետին:
25 8 28 123 Ուր. Պահք:
26 9 29 124 Շբ. Կ.Պօլսոյ Ս. Ժողովոյ և 150 Հայ-
րապետաց.
Տարեդարձ գհկլ. Լուի Ոթոն Բ. Արքայի Պաւերիոյ:
27 10 1 125 +Կիր. Բուն Բարեկենդան. Եւ Յ.
Տն. Մուհարրէմ և տարեմուտ
1289 Թուականին:
28 11 2 126 Բշ. Ա. օր մեծ պահոց. Հր. Վէ Ադար
29 12 3 127 Գշ. Բ. օր մեծ պահոց:

ՄԱՐՏ ՏՃ. ՄԱՐԹ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Գ. Օ.

1 13 4 128 Դշ. Գ. օր մեծ պահոց:
2 14 5 129 Եշ. Դ. օր մեծ պահոց:
Տարեդարձ Ծննդեան Վիգթօռ Էմմանուէլ Ար-
քային Իտալիոյ:
3 15 6 130 Ուր. Ե. օր մեծ պահոց.
4 16 7 131 Շբ. Զ. օր մեծ պահոց. Ս. Թէո-
դորոսի զօրավ. Եւ ՅՆ*:
5 17 8 132 +Կիր. Բ. Բառասնորդաց պահոց:
Հր. ծոմ վսն. մահուան Մով-
սեսի:
Տարեդարձ Գահակալ. Վիգթօր Էմմանուէլ Ար-
քային Իտալիոյ և Կիյոմ Գ. Արքային Հոլանտիոյ:
6 18 9 133 Բշ. Ը. օր մեծ պահոց:
7 19 10 134 Գշ. Թ. օր մեծ պահոց: Լտ. Յով-
սեփայ:
8 20 11 135 Դշ. Ժ. օր մեծ պահոց:
9 21 12 136 Եշ. ԺԱ. օր մեծ պահոց: ՅՆ. 40
մանկանց. Լտ. Պէնէտիքտո-
սի. Գիշեր հաւասար:
10 22 13 137 Ուր. ԺԲ. օր մեծ պահոց:
Տարեդարձ Ծննդեան Կիյոմ Ա. Արքային Բրու-
սիոյ և Կայսեր Միացեալ Գերմանիոյ:

ՄԱՐՏ ՏՃ. ՄԱՐԹ

ՏՈՄԱՐ

Հ.	Ն.	Տ.	Գ.	Օ.
11	23	14	138	Շր. ԺԳ. օր մեծ պահոց ։ Ս. Կիւրեղի հայրապետ. Կիւրեղի եպ. և մօրն նորա Աննայի ։ Հր. ծոմ վան. Եսթերայ ։
12	24	15	139	✝Կիր. Գ. Քառասնորդաց Պահոց ։ Հր. Փուրիմ ։
13	25	16	140	Բշ. ԺԵ օր մեծ պահոց ։ Լտ. Աւետումն ։
14	26	17	141	Գշ. ԺԶ. օր մեծ պահոց .
15	27	18	142	Դշ. ԺԷ. օր մեծ պահոց .
16	28	19	143	Եշ. ԺԸ. օր մեծ պահոց . Հր. Ապիպ ։
17	29	20	144	Ուր. ԺԹ. օր մեծ պահոց ։
18	30	21	145	Շր. Ի. օր մեծ պահոց ։ Ս. Յովհաննու հրպտ. Երուսաղեմայ, Յովհաննու Օձնեցւոյ, Յովհաննու Որոտնեցւոյ և Գրիգորի Տաթևացւոյ հրպտ ։
19	31	22	146	✝Կիր. Դ. Քառասնորդ. պահոց Լ* Զատիկ ։
20	1	23	147	Բշ. ԻԲ. օր մեծ պահոց ։ Լտ. Ապրիլ ։

ՄԱՐՏ ՏՃ. ՄԱՐԹ

ՏՈՄԱՐ

Հ.	Ն.	Տ.	Գ.	Օ.
21	2	24	148	Գշ. ԻԳ. օր մեծ պահոց ։
22	3	25	149	Դշ. ԻԴ. օր մեծ պահոց ։ Միջինք ։
23	4	26	150	Եշ. ԻԵ. օր մեծ պահոց ։
24	5	27	151	Ուր. ԻԶ. օր մեծ պահոց ։ Լտ. Վիջենցիոս ։
25	6	28	152	Շր. ԻԷ. օր մեծ պահոց ։ Ս. Քառասուն մանկանց. Յն*. Աւետումն ։
26	7	29	153	✝Կիր. Ե. Քառասնորդաց պահոց ։ Տարեդարձ Գահակալ. Բէթրօ Բ. Կայսեր Պրազիլիոյ
27	8	30	154	Բշ. ԻԹ. օր մեծ պահոց ։ Տարեդարձ Ծննդ. Քրիսթիան Արքային Տանիմարքի
28	9	1	155	Գշ. Լ. օր մեծ պահոց ։ Տճ. Սէֆէր. Հր. Նիսան ։
29	10	2	156	Դշ. ԼԱ. օր մեծ պահոց ։
30	11	3	157	Եշ. ԼԲ. օր մեծ պահոց ։
31	12	4	158	Ուր. ԼԳ. օր մեծ պահոց ։

ԱՊՐԻԼ ՏՃ. ՆԻՍԱՆ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Գ. Օ.

1 15 5 159 Շբ. ԼԴ. օր մեծ պահոց. Գրիգո-րի Լուսաւորչին մուտն ՚ի վիրապն :

2 14 6 160 ✝Կիր. Զ. Քառասնորդաց պահոց:

3 15 7 161 Բշ. ԼԶ. օր մեծ պահոց :

4 16 8 162 Գշ. ԼԷ օր մեծ պահոց :

5 17 9 163 Դշ. ԼԸ. օր մեծ պահոց :

6 18 10 164 Եշ. ԼԹ օր մեծ պահոց :

7 19 11 165 Ուր. Խ. օր մեծ պահոց : Աւե-տումն Ս. Աստուածածնի:

8 20 12 166. Շբ. Յիշտ. յարութ. Ղազարոսի :

9 21 13 167 ✝Կիր. Ծաղկազարդ եւ Յ:

10 22 14 168 Բշ. Աւագ Երկուշաբթի

11 23 15 169 Գշ. Աւագ Երեքշաբթի. Յիշատակ տասն կուսանաց . Լո. Ս. Գէ-որգ. Հր. Պաւէլ:

12 24 16 170 Դշ. Աւագ Չորեքշաբթի :

13 25 17 171 ✝Եշ. Աւագ Հինգշաբթի : Տօն Հաղորդութեան եւ Ոտնլուայ. Լ*. Մարկոսի Աւետարանչին:

14 26 18 172 Ուր. Աւագ Ուրբաթ. Յիշատակ խաչելութեան , չարչարանաց

ԱՊՐԻԼ ՏՃ. ՆԻՍԱՆ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Խ. Օ.

եւ թաղման Քրիստոսի :

15 27 19 173 Շբ. Աւագ Շաբաթ , Ճրագալոյց Զատկի :

16 28 20 174 ✝Կիր. ԶԱՏԻԿ. եւ Յ: Ուստի Հա-յոց մինչ ցՀամբարձումն եՅՆ. մինչ ՚ի Նոր Կիրակի

17 29 21 175. ✝Բշ. Բ. օր Զատկի: Մեռելոց: Տարեդարձ Ծնն. Աղեքսանդր Բ. Կայսեր Ռուսից

18 30 22 176 ✝Գշ Գ. օր Զատկի:

19 1 23 177 Դշ. Դ. օր Զատկի Լո. Մայիս ու տօն Փիլիպպոսի եւ Յա-կոբայ Առաքելոց :

20 2 24 178 Եշ. Ե. օր Զատկի :

21 3 25 179 Ուր. Զ. օր Զատկի. Լ. Գիւտխաչ :

22 4 26 180 Շբ. Է. օր Զատկի . Գիւտումն Յովհ. Մկրտչին :

23 5 27 1 ✝Կիր. Նոր Կիր: Ը. օր Զատկի:Յ*. Ս. Գէորգ. Տ. Խորէնէզ. Հր. ծոմ վս. մահուան Յեսուայ :

24 6 28 2 Բշ. Թ. օր Յինանց :

25 7 29 3 Գշ. Ժ. օր Յին. Յ* Մարկոսի Աւ-ետարանչին :

ԱՊՐԻԼ ՏՃ. ՆԻՍԱՆ

ՏՈՄԱՐ

Հ.	Ն.	Տ.	Խ.	Օ.
26	8	30	4	Դշ. ԺԱ. օր Ցին։
27	9	1	5	Եշ. ԺԲ. օր Ցին. Լո*. Համբարձումն Քսի. Տճ. Րէպիւլ էվվէլ՝ Հր, Եառ։
28	10	2	6	Ուր. ԺԳ. օր Ցին։
29	11	3	7	Շբ. ԺԴ. օր Ցին։
30	12	4	8	+Կիր. կանանչ Կիրակի։

ՄԱՅԻՍ ՏՃ. ՄԱՅԻՍ

ՏՈՄԱՐ

Հ.	Ն.	Տ.	Խ.	Օ.
1	13	5	9	Բշ. ԺԶ. օր Ցին։
2	14	6	10	Գշ. ԺԷ օր Ցին. Ց* գիւտ նշխարաց Ս. Աթանասի Հրպտ։
3	15	7	11	Դշ. ԺԸ. օր Ցին։
4	16	8	12	Եշ. ԺԹ. օր Ցին։
5	17	9	13	Ուր. Ի. օր Ցին. Հր. ծամ վան. մաշուան Հեղիի և գերութեան Տապանակի։
6	18	10	14	Շբ. ԻԱ. օր Ցին։
7	19	11	15	+Կիր. Դ. Կարմիր Կիրակի. Լո. Հոգեգալուստ։
8	20	12	16	Բշ. ԻԳ. օր Ցին. Ց. Յովհ. Աւետարանիչ. Տճ. Մէվլուտ.
9	21	13	17	Գշ. ԻԴ. օր Ցին։
10	22	14	18	Դշ. ԻԵ. օր Ցին. Ց*. Կիրապէնտէկոստէ։
11	23	15	19	Եշ. ԻԶ. օր Ցին։
12	24	16	20	Ուր. ԻԷ օր Ցին։

Տարեդարձ Ծննդ. Վիքթորիա Թագուհւոյն Անգլիոյ։

13	25	17	21	Շբ. ԻԸ օր Ցին։
14	26	18	22	Կիր. Ե. Կիրակի. Տօն Երեմիա

ՄԱՅԻՍ ՏՃ. ՄԱՆԻՍ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Խ. Օ.

Խաչին. Լա. Տօն Ս. Երրորդութեան ։
15 27 19 23 Բշ. Լ. օր Յին ։
16 28 20 24 Գշ. ԼԱ. օր Յին ։
17 29 21 25 Դշ. ԼԲ. օր Յին ։
18 30 22 26 Եշ. ԼԳ. օր Յին Լա. Տօն խարհրդոյ Ս. Հաղորդութեան։
19 31 23 27 Ուր. ԼԴ. օր Յին ։
20 1 24 28 Շբ. ԼԵ. օր Յին ։ Լա. Յունիս
21 2 25 29 +Կիր. Զ. Կիրակի . Յ*. Կոստանդիանոսի և Հեղինայ մօր նորա
22 3 26 30 Բշ. ԼԷ. օր Յին ։
23 4 27 31 Գշ. ԼԸ. օր Յին ։
24 5 28 32 Դշ. ԼԹ. օր Յին ։
Տարեդարձ Ազգային Սահմանադրութեան Հայոց
25 6 29 33 +Եշ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ևս Յն. Խ օր Յին. Վինձակ.
Տարեդարձ Գահկլ. Գէորգ Ա. Արքային Հէլլենաց
26 7 1 34 Ուր. ԽԱ. օր Յին . Պահք . Լա* . Տօն Արտին Յսի. Տճ. Բէպիլ— Ախոր . Հր . Սիվան ։
[illegible] 8 2 35 Շբ. ԽԲ. օր Յին ։

ՄԱՅԻՍ ՏՃ. ՄԱՅԻՍ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Խ. Օ.

28 9 3 36 +Կիր. Է. Կիրակի . Բ . Ծաղկազարդ,
29 10 4 37 Բշ. ԽԴ . օր Յին ։
30 11 5 38 Գշ. ԽԵ . օր Յին։ Լա. Բառնաբաս Առաքել ։
31 12 6 39 Դշ. ԽԶ . օր Յին Պահք , Հր , Շէ, վուօթ կամ Պէնդէկօստէ։

ՅՈՒՆԻՍ ՏԺ. ՀԱԶԻՐԱՆ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Խ. Օ.

1 13 7 40 Եշ. ԽԷ. օր Յ/ն. Երկնային վիճակ. Լռ. Անտոնի Բաթուացւոյն ։

2 14 8 41 Ուր. ԽԸ. օր Յ/ն. Պահք ։

3 15 9 42 Շբ. ԽԹ. օր Յ/ն ։

4 16 10 43 +Կ/ր ։ ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏ Ց. Բարեկենդան Եղիական պահոց ։

5 17 11 44 Բշ. Բ. օր Հոգեգալստ. Պահք Ց. Ուտիք 7 օր ։

6 18 12 45 Գշ. Գ. օր Հոգեգալստ. Պահք ։

7 19 13 46 Դշ. Դ. օր Հոգեգալստ. Պահք ։

8 20 14 47 Եշ. Ե. օր Հոգեգալստ. Պահք ։

Տարեդարձ Գահակալ. Վիքթօրեայ Թագուհւոյն Անգղիոյ ։

9 21 15 48 Ուր. Զ. օր Հոգեգալստ. Պահք.

10 22 16 49 Շբ. Է. օր Հոգեգլ. Ամառնամուտ

11 22 17 50 +Կ/ր. Ա. Կիրակի Յարութեան և Յիշատակ Եղիայ մարգարէին Առաջի Պսակ Հարսանիք ։ Ց. Բարեկենդան Առաքելոց ։

12 24 18 51 Բշ. Ս. Կուսանաց Հռիփսիմեանց. Լո*. Ծննդ., Յովհ. Մկրտչի, Ց. Պահք Առաքելոց 17 օր ։

ՅՈՒՆԻՍ ՏԺ. ՀԱԶԻՐԱՅ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Խ. Օ.

13 25 19 52 Գշ. Ս. Կուսանաց Գայիանեանց ։ Տարեդարձ Գահակալ, Սուլթան Ապտ—իւլ—Ազիզ Կայսեր Տաճկաստանի ։

14 26 20 53 Դշ. Պահք ։

15 27 21 54 Եշ. Ս Յովհաննու կարապետին և Աթանագինեայ եպ ։

16 28 22 55 Ուր. Պահք ։

Տարեդարձ Թագառ. Վիքթօրեայ Թագուհւոյն Անգղիոյ ։

17 29 23 56 Շբ. Ս. Հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին վիրապէն ելնելը ։ Լո* Պետրոս և Պօղոս ։

18 30 24 57 +Կ/ր. Բ. Տօն Կաթուղիկէ 'ի Ս. Էջմիածին ։

19 1 25 58 Բշ. Ս. Մանկանցն Բեթղեհէմի, Ակակեայ վկ. Մովկիմայ քհ. Կոդրատեայ զինուորին. Լո. Յուլիս ։

20 2 26 59 Գշ. Ս. Կուսանացն Նունեայ և Մանեայ. Լո. Այցելութիւն Ս. Ածածնի ։

21 3 27 60 Դշ. Պահք ։

ՅՈՒՆԻՍ ՏՃ. ՀԱԶԻՐԱՆ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Գ. Օ.

22 4 28 61 Եշ. Ս. Իշխանաց Սահակայ և Յովսեփայ և Ս. վկ. Սարգսի և Բագոսի։
Տարեդարձ Ազատութեան Ամերիկացւոց։
23 5 29 62 Ուր. Պահք։
24 6 30 63 Շբ. Ս. Ներսեսի հրպտ. Հայոց և Խադայ եպ. Յ*. Ծննդ. Յովհ. Կարապետին։
25 7 1 64 +Կիր. Դ. Բարեկենդան պահոց Լուսաւորչի Տճ. Ճէմազիէլ— էվվէլ, Հր. Թամուզ։
26 8 2 65 Բշ. Պահք. Ս. Եպիփան Կիպրացւոյ. Բաբիլայ հրպտ. և նորա երեք աշակերտաց։
27 9 3 66 Գշ. Պահք. Կոստանդիանոսի և մօր նորա Հեղինէի։
28 10 4 67 Դշ. Պահք։
29 11 5 68 Եշ. Պահք. Ս. Թէոդոտոսի գաղատացւոյն և Թալիլէոյ բժշկին. և 7 կուսնց. Յ*. Պետրոս և Պօղոս
30 12 6 69 Ուր. Պահք. Յ*. 12 Առաքելոց։

ՅՈՒԼԻՍ ՏՃ. ԹԻՄՈՒԶ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Գ. Օ.

1 13 7 70 +Շբ. Գիւտ նշխարաց Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին։
2 14 8 71 +Կիր. Դ. Հարանց. Յ. Գիւտ տփոյ Ս. Աստուածածնի։
3 15 9 72 Բշ. Ս. վկ. Անտոնինոսի, Թէոփի-լոսի, Անիքտոսի և Փոթինոսի։
4 16 10 72 Գշ. Ս. Դանիելի մարգ. և երից մանկանցն՝ Սեդրաքայ, Միսաքայ և Աբեդնագովի. Լտ. Տօն Կարմեղից Ս. Ածածնի։
5 17 11 74 Դշ. Պահք։
6 18 12 75 Եշ. Ս. Թարգմանչաց Հայոց Սահակայ և Մեսրոպայ։
Տարեդարձ Թագադ. Փետրոս Բ, Կայսեր Բրազիլիոյ
7 19 13 76 Ուր. Պահք. Յ. Կիւրակեայ Սրբուհւոյն։
8 20 14 77 Շբ. Ս. Տրդատայ արքային Հայոց, Աշխէն տիկնոջն և Խոսրովի-դխտի։ Լտ. Մարգարիտայ։
9 21 15 78 +Կիր. Ե. Գիւտ տփոյ Ս. Ածածնի Հարանց։
10 22 16 79 Բշ. Ս. Գալիստրատոսի և 49 վկց.

ՅՈՒԼԻՍ ՏՃ. ԹԷՄՈՒԶ

ՏՈՄԱՐ

Հ.	Ն.	Տ.	Խ.	Օ.
				Մարիամ Մագդաղինացի ։ Լտ. Լունձիանոսքն .
11	23	17	80	Գշ. Ս. Զաքարիայ մարգ. Յ*. Եւփիմեայ կուսին։ Հր. ծոմ վն. առման Երուսաղէմի ։
12	24	18	81	Դշ. Պահք ։
13	25	19	82	Եշ. Ս. Եղիսէի մարգ. Լտ. Յակովբայ Առաք ։
14	26	20	83	Ուր. Պահք Լտ. Աննայի մօրն Ս. Ածածնի ։
15	27	21	84	Շբ. Ս. 12 Առաքելոց Քսի և Ս. Պօղոսի Առաք ։
16	28	22	85	+Կիր. Զ. Բարեկենդան Վարդավառի պահոց ։
17	29	23	86	Բշ. Ա. օր պահոց Վարդավ. Յ*. Մարինեայ կուսին. Լտ. Մարթայի ։
18	30	24	87	Գշ. Բ. օր պահոց Վարդավ ։
19	31	25	88	Դշ. Գ. օր պահոց Վարդավ ։
20	1	26	89	Եշ. Դ. օր պահոց Վարդավ. Յ*. Եղիեայ մարգ. Լտ. օգոստոս ։
21	2	27	90	Ուր. Ե. օր պահոց Վարդավ ։

ՅՈՒԼԻՍ ՏՃ. ԹԷՄՈՒԶ

ՏՈՄԱՐ

Հ.	Ն.	Տ.	Խ.	Օ.
22	3	28	91	Շբ. Յիշատակ տապանակին Հնոյ, և տօն Ս. Եկեղեցւոյ ։ Նաւակատիք ։
23	4	29	92	+Կիր. ՎԱՐԴԱՎԱՌ ։
24	5	1	93	+Բշ. Բ. օր Վարդավ. Յիշատակ մեռելոց. Տճ. Ճէմազիլ—Ախըր. Հր. Աբ ։
25	6	2	94	Գշ. Գ. օր Վրդվ. Յ* Աննայի մօրն Ս. Ածածնի. Լ. Վարդավառ
26	7	3	95	Դշ. Դ. Պահք. Յ. Ս. [illegible] ։
27	8	4	96	Եշ. Ս. Եսայեայ մարգ. Յ*. Բանթալէոն բժշկին ։
28	9	5	97	Ուր. Պահք ։
29	10	6	98	Շբ. Ս. Թադէոսի Առաք. Հայոց և Ս. Սանդխտոյ կուսին ։ Լտ. Լաւրենտիոսին ։
30	11	7	99	+Կիր. Բ. զկնի Վարդ. Հարսանիք ։
31	12	8	100	Բշ. Ս. Կիպրիանոսի եպ. և 43 վկ. և Ս. կուսանացն Յուսփիանեայ. Եւփիմեայ և Քրիստինեայ ։ Յ. Բարեկենդան Ս. Աստուածածնի ։

ՕԳՈՍՏՈՍ ՏՃ. ԱԻՈՍՏՈՍ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Խ. Օ.

1 13 9 101 Գշ. Ս. Աթանագինեայ եպ, և 10 աշակերտացն, և 5 մկց. Յ. Սկիզբն պահոց Ս. Ածածնի Հր. ժամ վս գերութեան և աւերման Երուսաղէմի ։

2 14 10 102 Դշ Պահք .

3 15 11 103 Եշ. Ս. Ադամայ, Աբելի, Սեթայ, Ենովսայ, Ենովքայ, Նոյի Մելքիսեդեկի Աբրահամու, Իսահակի, Յակոբայ, Յովսեփայ, Մովսէսի, Ահարոնի, Եղիազարի, Յեսուայ, Սամուէլի, Սամփսոնի, Յեփթայի, Բարակի. Գեդէոնի. և այլոց Ս. Նախահարց, Լտ*, Վերափոխումն Ս, Ածածնի ։

4 16 12 104. Ուր. Պահք. Լտ. Հռոքոսի ։

5 17 13 105. Շբ. Եփեսոսի Ս. ժողովոյն 200 Հայրաց ։

6 18 14 106 Կիր. Գ զկնի Վարդվ. Բարեկենդան. Ս. Ածածնի պա-

ՕԳՈՍՏՈՍ ՏՃ. ԱԻՕՍՏՈՍ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Խ. Օ.

Հոգ. Յ* Վարդավառ ։

7 19 15 107 Բշ, Ա. օր պահոց Աստուածած ։

8 20 16 108 Գշ, Բ. օր պահոց Աստուածած ։

9 21 17 109 Դշ. Գ. օր պահոց Աստուածած ։

10 22 18 110 Եշ. Դ. օր պահոց Աստուածած ։

11 23 19 111 Ուր. Ե. օր պահոց Աստուածած ։

12 24 20 112 Շբ. Տօն Շողակաթի Ս. Էջմիածնի. Լտ. Բարթուղիմէոսի Առաքելոյն ։

13 25 21 113 +Կիր. ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄՆ Ս. ԱԾԱԾՆԻ ։

Տարեդարձ Ծննդ. Լուի Ոթոն Արքային Պաւէրիոյ ։

14 26 22 114 +Բշ. Բ. օր Վերափոխ. Յիշատակ Մեռելոց ։

15 27 23 115 Գշ. Գ. օր Վերափոխ. Յ.* Վերափոխ. Ս. Ածածնի ։

16 28 24 116 Դշ. Դ. օր Վերափոխ. Պահք. Լտ. Ս. Օգոստինոսի Եպիսկոպոսի,

17 29 25 117 Եշ. Ե, օր Վերափոխ. Տարեմուտ ՌՅԻԲ Թուականին Հայոց։ Լ. Գլխատումն Յովհ. Մկրտչին։

ՕԳՈՍՏՈՍ ՏՃ. ԱԻՕՍՏՈՍ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Խ. Օ.

18 30 26 118 Ուր. Զ. օր Վերափոխ. Պահք ։
19 31 27 119 Շբ. Է. օր Վերափոխ ։
20 1 28 120 ✝Կիր. Ը. օր Վերափոխ. Ա. Սեպ-
տեմբեր ։
21 2 29 121 Բշ. Թ. օր Վերափոխ ։
22 3 30 122 Գշ. Ս. Յովակիմայ և Աննայի
ծնողաց Ս. Ածածնի և կա-
նանցն իւղաբերից ։
23 4 1 123 Դշ. Պահք. Յ. Թ. օր Վերափոխ.
Տճ. Բէճէպ և իւչ Այլար.
Հր. Իլուլ ։
24 5 2 124 Եշ. Ս. Երեմիայ մարգարէին ։
25 6 2 125 Ուր. Պահք ։
26 7 4 126 Շբ. Ս. Թովմաս Առաքեալ ։ .
Տարեդարձ Թագադր. Աղէքսանդր Բ. Կայսեր
Ռուսիոյ .
27 8 5 127 ✝Կիր. Գ. զկնի Վերափոխ. գիւտ
ւոյ Ս. Ածածնի. Հարսանիք.
Լտ.* Ծնունդ Ս. Ածածնի ։
28 9 6 128 Բշ. Ս. Ստեփան Ուլնիեցի. և Գո-
հարինեայ. Ծամեդոսի Տիւ-

ՕԳՈՍՏՈՍ ՏՃ. ԱԻՈՍՏՈՍ

ՏՈՄԱՐ ։

Հ. Ն. Տ. Խ. Օ.

քիկոսի և Ռոտիկոսի վկա-
յից ։
29 10 7 129 Գշ. Ս. Մարգ. Եզեկիէլի. Եղբի
և Զաքարեայ հօրն Յովհ.
Մկրտչին. Յ.* Գլխատումն
Յովհ. Մկրտչին. և Պահք ։
30 11 8 130 Դշ. Պահք ։
Տօն անուան Աղէքսանդր Բ. Կայսեր Ռուսիոյ ։
31 12 9 131 Եշ. Ս. Յովհ. Կարապետին և.
Յօրայ. Յ.* գիւտ գօտւոյ Ս.
Ածածնի ։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ՏՃ. ԻԼՈՒԼ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Խ. Օ.

1 13 10 132 Ուր. Պահք. Յ*, Սիմէոնի Սիւնակեցւոյն և Տարեմուտ եկեղեցական։

2 14 11 133 Շբ. Ս. Յակոբայ և Շմաւոնի առ. Լս*. Խաչվերաց։

3 15 12 134 +Կիր. Գ. զկնի Վերափոխ. Հարսանիք։

4 16 13 135 Բշ. Ս. Անդրէի զօրավ. և բանակի նորա, Փաւլինիկոսի և Դոմետիայ վկ.։

5 17 14 136 Գշ. Ս. Ադրիանոսի և Անատոլեայ կնոջ նորա, Թէոդորոսի և Եւթիւքոսի վկ.։

6 18 15 137 Դշ. Պահք. Յ*, Միքայելի հրեշտակապետին։

7 19 16 138 Եշ. Ս. Աբրահամու և Խորենայ, Կոզմայի և Դամիանոսի անարծաթ բժշկաց և Աստուածատրոյ վկ.,

8 20 17 139 +Ուր. Պահք, Տօն ծննդեան Ս. Աստուածածնին յԱննայէ և Յ*.

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ՏՃ. ԻԼՈՒԼ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Խ. Օ.

9 21 18 140 Շբ. Նիկիոյ Ս. ժողով 318 հայրոց.

10 22 19 141 +Կիր. Ե. զկնի Վերափոխ. Բարեկենդան պահոց Ս. Խաչի։

11 23 20 142 Բշ. Ա. օր պահոց Խաչի։

12 24 21 143 Գշ. Բ. օր պահոց Խաչի։

13 25 22 144 Դշ. Գ. օր պահոց Խաչի։ Գիշերահաւատ։

14 26 23 145 Եշ. Դ. օր պահոց Խաչի։ Յ*. Խաչվերաց և Պահք։

15 27 24 146 Ուր. Ե. օր պահոց Խաչի։

16 28 25 147 Շբ. Տօն եկեղեցւոյ. Նաւակատիք Ս. Խաչին։

17 29 26 148 +Կիր. ԽԱՉՎԵՐԱՑ։ Լս. Միքայելի հրեշտակապետին։

18 30 27 149 +Բշ. Տօն Խաչի. Յիշատակ մեռելոց. Լս. Տօն Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին և Հերենիմոսի։

19 1 28 150 Գշ. Տօն Եկեղ. Լ. Հոկտեմբեր։

20 2 29 151 Դշ. Պահք. Տօն Եկեղեցւոյ։ Յ*. Եւստաթէոսի։

21 3 30 152 Եշ. Տօն Եկեղեցւոյ. Լս. Տօն Վարդարանին. Հր. Թչրի և տա-

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ՏՃ. ԻԼՈՒԼ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Խ. Օ.

բնման 5633 Թուականին ։

22 4 1 153 Ուր. Պահք. Տօն Խաչի Տն. Շապան

23 5 2 154 Շր. Տօն Խաչի . Յ*. Յղութիւն Յովհ. Կարապետին ։

24 6 3 155 ✝Կիր. Բ. զկնի Խաչի . Բարեկենդան Վարագայ Խաչին . Յ*. Գիւտ Պատկերին Ս. Աստուածածնի ։ Հր. Ծով ։

25 7 4 156 Բշ. Պահք. Ս. Մամասայ, Փիլիկտիմոնի և Սիմէօնի Ալէնակ.

26 8 5 157 Գշ. Պահք. Ս. Փեփրոնեայ, և Մարիանեայ կուսանաց և Շուշանայ դստեր մեծին Վարդանայ ։ Յ*. Յովհ. աւետարանիչ ։

27 9 6 158 Դշ. Պահք ։

28 10 7 159 Եշ. Պահք . Ս. Բարսղամու, Անթիմոսի և Նրանոսի հրպտոց ։

29 11 8 160 Ուր. Պահք ։

30 12 9 161 Շր. Ս. Գէորգայ զօրվ, Ագաթանոսի և Ռոմանոսի Յ*. Տօն Գրիգորի Լուսաւորչին Հր. Բի փոր կամ տօն Բաւութեան ։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ՏՃ. ԹՇՐԻՆԻ ԵՎՎԵԼ ։

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Խ. Օ.

1 13 10 162 ✝Կիր. Գ. զկնի Խաչի. Տօն Վարագայ Խաչի . Հարանիք ։ Ա. Կիր . 7 շաբաթուց

2 14 11 163 Բշ. Ս. Դաւթի Դունեցւոյն և Ղամբէաւի և Ղամբէուհւոյն մկ ։

3 15 12 164 Գշ. Ս. Եւստաթէոսի, կնոջն Թէոպիստեայ և երկուց որդւոցն և Ս. Երմանեայ և Նեքտարինեայ կուս. Լտ. Թէրէզեայ ։

4 16 13 165 Դշ. Պահք ։

5 17 14 166 Եշ. Ս. Խչխանացն Սահակայ և Համազասպայ ։ Հր. Սուքօթ, Տօն Տաղաւարաց ։

6 18 15 167 Ուր. Պահք. Տն. Պերաթ կէճէսի.

Տարեդարձ Ծննդ. Սուլթան Աբտ—իւլ Ազիզ Կայսեր Թուրքիոյ ։

7 19 16 168 Շր. Ս. 72 Աշակերտաց Քսի ։

8 20 17 169 ✝Կիր. Դ. զկնի Խաչի . Բ. Կիրակի 7 շաբաթուց. Հարանիք ։

9 21 18 170 Բշ. Ս. Բօղոսու հրպտ. և Նրանոսի ։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ՏՃ. ԹՇՐԻՆԻ ԷՎՎԷԼ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Խ. Օ.

10 22 19 171 Գշ. Ս. Թէկղեայ, Վառվառայ
և Պեղիքեայ կուս։

11 23 20 172 Դշ. Պահք։

12 24 21 173 Եշ. Ս. Բանդալէօն բժշկին Երմողեայ քհ. Եպրաքսեայ կուսի։

13 25 22 174 Ուր. Պահք։

14 26 23 175 Շբ. Ս. Մեսրոպայ, Եղիշէի վարդապետաց և Թարգմանչաց Հայոց Մովսէսի քերթողին. Դաւթի անյաղթ փիլիսոփային, Գրիգորի Նարեկացւոյն, Ներսէսի Շնորհալւոյն և Ներսէսի Լամբրոնացւոյն։

15 27 24 176 ✝Կիր. Ե. զկնի Խաչի. Գ. Կիրակի 7 շաբաթուց. Հարսանիք։

16 28 25 177 Բշ. Գիւտ Նշխարաց Ս. Գրիգորի Աղուանից կաթողիկոսին, Թաթլոյ, Վարոսի, Թումասու, Անտօնի և Կրօնիքեայ։ Լտ. Սիմէօնի և Յուդայ Առաք։

17 29 26 178 Գշ. Անանեայ, Մատթէի, Բառնաբայ, Փիլիպպոսի, Յովհ. Շիղայ և Սիղուանոսի։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ՏՃ. ԹՇՐԻՆԻ ԷՎՎԷԼ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Խ. Օ.

18 30 27 179 Դշ. Պահք. Ց* Ղուկասու աւետ։

19 31 28 180 Եշ. Ս. Տիոնիսիոսի Արիսպակեցւոյն. Տիմոթէոսի և Տիտոսի։

Տարեդարձ Ծննդ. Լուի Ա. Արքային Փորթուկալի։

20 1 29 181 Ուր. Պահք. Ց* Մատրանեայ կոյս. Լտ. Նոյեմբեր. և Տօն Ամենայն Սրբոց։

21 2 30 182 Շբ. Ս. Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասու և Յովհ. Աւետարանչին. Լտ. Յիշատակ ամենայն ննջեցելոց։

22 3 1 183 ✝Կիր. Զ. զկնի Խաչի. Դ. Կիրակի 7 շաբաթուց Հարսանիք։ Տճ. Ռամազան։

23 4 2 184 Բշ. Ս. Ղունքիանոսի հարիւրապետին, Յովսեփայ առն Մարեմու, Յովսեփայ Արիմաթացւոյն, Ղազարու և քերցն նորա Մարիամու և Մարթայի։

24 5 3 185 Գշ. Ս. Թէոթիստի քհ. Զէնո-

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ՏՃ. ԹՇՐԻՆԻ ԷՎՎԷԼ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Գ. Օ.

նի զինուոր. Մակարայ, Եւգոխեայ և Ռամելայ։

25 6 4 186 Դշ. Պահք։

26 7 5 1 Եշ. Ս. Խարիթեանց, Արտեմեայ և Քրիստափորի մկ. և երկուց կանանց Կալինիկեայ և Ակիւլինեայ։ Յ* Դեմետրեայ մկ. Տճ. Կասըմ։

27 8 6 2 Ուր. Պահք։

28 9 7 5 Շբ. Ս. 12 վրդպ. Իերոթէոսի, Տիոնիսիոսի, Սեղբեստրոսի, Աթանասի, Կիւրղի Երուսաղեմացւոյն, Գրիգորի Նիւսացւոյն, Գրիգորի Ածբանին, Եպիփանի Կիպրացւոյն, Յովհ. Ոսկեր. և Կիւրղի Աղէքսանդրացւոյն։

29 10 8 4 †Կիր Է. զկնի Խաչին. Գիւտ Խաչ. Ն. Կիրակի Դշաբաթուց. Հրանք

30 11 9 5 Բշ. Ս. Անաստաս քհ. Վարոսի, Թէոթարիգեայ և որդւոցն Նորա։

31 12 10 6 Գշ. Ս. Հիսնիրեքեանց մկ.։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՏՃ. ԹՇՐԻՆԻ ՍԱՆԻ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Գ. Օ.

1 13 11 7 Դշ. Պահք. Յ. Ս. Կոզմայի և Դամիանոսի։

Տարեդարձ Գահակալ. Լուի Ա. Արքային Փորթուկալի։

2 14 12 8 Եշ. Ս. Սեւերիանոսի Սեբաստացւոյն և Բարեկայ ծերոյն և 84 աշակերտացն Նորա։

3 15 13 9 Ուր. Պահք։

Տարեդարձ Գահակալ. Քրիսթեան ԱրքայինՏանիմարքի։

4 16 14 10 Շբ. Ս. Յովհ. Ոսկեբերան։

5 17 15 11 †Կիր. Ը. զկնի Խաչին. Ջ. Կիրակի Դշաբաթուց. Հարանիք

6 18 16 12 Բշ. Ս. Ստեփաննոսի հրպտ. Հռոմայ։

7 19 17 13 Գշ. Ս. Ակիրսիմեայ եպ. Յովսեփայ քհ. Այիթալայ սրկ. և Պղատոնի վկային։

8 20 18 14 Դշ. Պահք։ Յ* Միքայէլի հրեշտակապետին և ամենայն երկնային զօրաց։

9 21 19 15 Եշ. Ս. Մետրոփանոսի հրպտ. Ա-

ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՏՃ. ԹՇՐԻՆԻ ՍԱՆԻ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Խ. Օ.

ղեքսանդրոսի և Պօղոսի խոստովանողին և Մարքիանոսի, Մարտիրոսի նոտարաց ։
Լո*. Ընծայումն Ս. Ածածնի։

10 22 20 16 Ուր. Պահք. Լո. Չիչիլեայ ։

11 23 21 17 Շբ. Ս. Գաբրիէլի և Միքայէլի հրեշտակապետաց և ամենայն երկնային զօրաց ։

12 24 22 18 +Կիր. Թ. զկնի Խաչին. Լ. Կիրակի 7 շաբաթուց. Հարանիք. Յ*. Յովհ. ողորմածին ։

13 25 23 19 Բշ. Ս. Մելիտոսի եպ. Անտիոքի, Մինասայ և Մելիտոսի եպ. երկրորդին, Բուրայ քհ. և Շինու սրկ ։ Յ*. Յովհ. Ոսկեբ. Լո. Գաթարինայ ։

14 26 24 20 Գշ. Ս. Դեմետրեայ մկ. և Պաւլիքոսի քհ ։ Յ*. Փիլիպպոսի առաք. և Բարեկենդան քառասնօրեայ պահոց Ծննդ ։

15 27 25 21 Դշ. Պահք ։ Յ. Սկիզբն քառասնօրեայ պահոց Ծննդեան ։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՏՃ. ԹՇՐԻՆԻ ՍԱՆԻ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Գ. Օ.

16 28 26 22 Եշ. Ս. Գուրիասայ, Սամոնասայ և Աբիբայ սրկ. Ռոմանոսի ձգ. Մանկան խոստովանողին և Հիւսիքոսի զինվ ։ Յ. Մատթէոսի աւետարանչին ։

17 29 27 23 Ուր. Պահք։ Տճ. Գատըր կէճէսի ։

18 30 28 24 Շբ. Ս. Անդրէի և Փիլիպպոսի առաք. Լո. Անդրէի առաք։

19 1 29 25 +Կիր. Ժ. զկնի Խաչին. Բարեկենդան Յիսնակաց պահոց. Լո. Դեկտեմբեր և Ա. Կիրակի Գալստեան ։

20 2 1 26 Բշ. Ա. օր պահոց Յիս. Տճ. Շէվվալ և Ռամազան պայրամը. Հր. Քասըմ.

Տարեդարձ Գահակալ. Ֆրանձ Յօսէֆ Կայսեր Աւստրիոյ ։

21 3 2 27 +Գշ. Բ. օր. պահոց Յիս. Ընծայումն Ս. Ածածնի. եւ Յ ։

22 4 3 28 Դշ. Գ. օր. պահոց Յիս.

23 5 4 29 Եշ. Դ. օր. պահոց Յիս.

ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՏՃ. ԹՇՐԻՆԻ ՍԱՆԻ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Գ. Օ.

24 6 5 30 Ուր. Ե. օր պահոց Յիս. Լտ*. Նիկողայոս հրպտ.

Տարեդարձ Գհկլ. Լէօփոլտ Բ. Արքային Պելճիքայի

25 7 6 31 Շբ. Ս. Գրիգորի և Նիկողայոսի հրպտ. և Միւռոնայ եպ. Յ*. Նէքտաւինայ կուս. Լտ. Ամպրոսիոս եպ.

26 8 7 32 ✠Կիր. Ա. Յիսնակաց. Հարանիք. Լտ*. Յղութիւն Ս. Ածածնի:

27 9 8 33 Բշ. Ս. Յուլիանեայ և Վասիլուհեայ կոյս. Ինթոսի, Թօմայի և Փիլէրիքոսի քհ. և երկուց բիւրուցն որք այրեցան Նիկոմիդիոյ եկեղեցին:

28 10 9 34 Գշ. Ս. Լուծիանոսի քհ. Տարակիոսի, Բրոբոսի, Անդրոնիկոսի, Ոնեսիմեայ և այլոց աշակերտաց Ս. Պօղոսի.

29 11 10 35 Դշ. Պահք.

30 12 11 36 Եշ. Ս. Կղեմէսի հրպտ. և Բագարատայ, Տօսմենայ եպ. Յ*. Անդրէի առաք.

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ՏՃ. ՔԵԱՆՈՒՆԻ ԷՎՎԷԼ

ՏՈՄԱՐ

Հ. Ն. Տ. Գ. Օ.

1 13 12 37 Ուր. Պահք. Լտ. Լուսիայ կուս.

2 14 13 38 Շբ. Ս. Թադէոսի և Բարթուղին մեծափառ առաջին Լուսաւորչաց Հայոց:

3 15 14 39 ✠Կիր. Բ. Յիսնակաց. Հարանիք.

4 16 15 40 Բշ. Ս. Գինարիոսի եպ. Մէրկերիոսի զինւ. և Յակոբայ. Լտ. Վառվառեայ կուս.

5 17 16 41 Գշ. Ս. Աբգարու անդրանիկ և նախամեծեայ Արքայի Հայոց. Յ. Հօրն Սաբայի:

6 18 17 42 Դշ. Պահք. Յ*. Նիկողայոսի հրպտ:

7 19 18 43 Եշ. Ս. Պօղոսի, Պօղայ, Մակարայ, Եւագրի, Յոհ. Գրնեցւոյն, Յոհ., կարճահասակին, Նեղոսի, Արսէնի, Սիսիանոս, Դանիէլի, Սրապիոնի, Մակարիոսի և Պիմէնի:

8 20 19 44 Ուր. Պահք:

9 21 20 45 ✠Շբ. Յղութիւն Ս. Ածածնի եւ Յ*. Լտ. Թովմայ առաք.

10 22 21 46 ✠Կիր. Գ. Յիսնակաց. Բարեկենդ.

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ՏՃ· ՔԵԱՆՈՒՆՔ ԵՎՎԵԼ

ՏՈՄԱՐ

Հ· Ն· Տ· Գ· Օ·

դան Ս · Յակոբայ պահոց ։
Զմեռնամուտ ։
11 23 22 47 Բշ. Պահք · Ս · Մինասի , Երմոգինեայ և Կրաքոսի, Յովհ. և Աղէքսանդրոսի ։
12 24 23 48 Գշ. Պահք · Ս · Կոռնելիոսի հարիւրապետին , Շմաւոնի, Բաղէքարքոսի հրպտ · Զմիւռնիոյ ։ Յ · Սպիրիդոնի եպ ։
Տարեդարձ Ծննդ · Գէորգ Ա · Արքային Հելլենաց ։
13 25 24 49 Դշ, Պահք ։ Լտ, Ծնունդ ։
14 26 25 50 Եշ. Պահք · Ս · Եւստրատիոսի Օգսենտիոսի, Եւգենէոսի և Մարդարիոսի · Լտ* · Ստեփաննոսի Նախավկային ։ Հր · Խանուքայ, Քանտիլ պայրամ ։
15 27 29 51 Ուր. Պահք · Լտ. Յովհ. աւետ ։
16 28 27 52 Շբ. Ս · Յակոբայ Մծբնայ հրապ, Մարուգէի ճգ · և Մելիտոսի եպ ։ Լտ · Մանկանց Բեթղեհէմին ։
17 29 28 53 ✝Կիր. Գ · Յիսնակաց ։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ՏՃ· ՔԵԱՆՈՒՆՔ ԵՎՎԵԼ

ՏՈՄԱՐ

Հ· Ն· Տ· Խ· Օ·

18 30 29 54 Բշ. Ս · Իգնատիոսի, Աստղէի հրապ · և Մարութայի եպ ։
19 31 1 55 Գշ. Ս · Թէոպոմպայ եպ · Թէոնայ զկ · և Բասոսի, Եւսէբի, Եւտիքի և Բասիլիդեայ զինւ ։ Լտ · Սեղբեստրոսի հրապ · Հռոմայ ։ Տճ · Զիլգաւոր ։ Հր · Թէբէթ ։
20 1 2 56 Դշ. Պահք · Լտ · Յունվար և տարեմուտ 1873 թուականին և Տօն Տնօրինութեան տեառն ։
21 2 3 57 Եշ. Տօն ամենայն սրբոց ։
Տարեդարձ Գահակալ · Կիյօմ Ա · Արքային Բրուսիոյ և Կայսեր Միացեալ Գերմանիոյ ։
22 3 4 58 Ուր. Պահք ։
23 4 5 59 Շբ. Ս · Դաւթի մարգ , և Յակոբայ առաք ։
24 5 6 60 ✝Կիր. Ե · Յիսնակաց · Յ · Ճրագալոյց Ծննդ ։
25 6 7 61 Բշ. Ս · Ստեփաննոսի Նախավկային ։ Յ* · Ծնունդ ։ Լտ* Յայտնութիւն ։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ՏՃ. ՔԵԱՆՈՒՆԻ ԷՎՎԵԼ

ՏՈՄԱՐ

Հ.	Ն.	Տ.	Գ.	Օ.
26	7	8	62	Գշ. Ս. Պետրոսի և Պօղոսի առաք. Յ*. Բ. օր ծննդ :
27	8	9	63	Գշ. Պահք. Յ*. Գ. օր ծննդ. և Ստեփաննոսի նախավկային :
28	9	10	64	Եշ. Ս. Յակոբայ առաք. և Յովհ. աւետարանչին. Բարեկենդան պահոց Ծննդեան. Հր. ժամ մս. պաշարման Երուսաղէմի 'ի Բաբելացւոց :
29	10	11	65	Ուր. Ա. օր պահոց Ծննդ :
30	11	12	66	Շբ. Բ. օր պահոց Ծննդ. Ս. Բարսեղի հրամ. Գրիգորի Նիւսացւոյ եղբօր նորա, Սեղբեստրոսի հրամ, Համոնայ և Եփրեմի ասորւոյ :
31	12	13	67	÷Կիր. Գ. օր պահոց Ծննդեան:

ԽԱՒԱՐՈՒՄՔ

Մայիսի 23ին մասնական Խաւարումն Լուսնի. Յունիսի 6ին մանեկաձեւ Խաւարումն Արեգական. Նոյեմբերի 25 ին Խաւարումն Լուսնի. — Նոյեմբեր 30ին ամբողջական Խաւարումն Արեգական:

—

ԵՂԱՆԱԿՔ ՏԱՐՒՈՅ

Գարունն սկսի Մարտի 21ին. Գիշերահաւասար. Ամառն սկսի Յունիս 22ին. Գիշերն կարճանայ ցերեկն երկարի.—Աշունն սկսի Սեպտեմբեր 24ին. Գիշերահաւասար.—Ձմեռն սկսի Դեկտեմբեր 22ին ցերեկն կարճանայ գիշերն երկարի :

ԾՈՎԱՍՊԱՏԱԿԱՑ ԿՂԶԻՆ

Նաւերնիս՝ որ բուրդ բեռնաւորուած համբայ ելած էր յանկարծ բռնկեցաւ ։ Նաւապետն համ-բորդներն երկիւղի մէջ չձգելու համար նաւաս-տիներն չուրջն ժողուելով ըսաւ .

“Սովորութիւնս չէ , երիտասարդք , շատ խօ-սիլ , ուստի կարճ խօսքով ձեզի իմաց կ'տամ որ բուրդը բռնկեր է , և եթէ բոլոր ջանքերնիս ի գործ չդնենք , 48 ժամէն ամեն բան մոխիր պի-տի դառնայ ։ Նոր Զէլանտէն 1000 մղոն հեռու ենք դեռ , սակայն մեզի ամէնէն մօտ եղած նաւահանգիստն այն լինելով պարտինք հոն հաս-նիլ ։ Ցիրուէ քանի մը անբնակ կղզիներ մօտա-գոյն են քան զնա , սակայն եթէ տանց նաւն ազատելու անօգնէ մէկուն վրայ լինանք , հոն մեր գերեզմանը պիտի գտնանք ։ Աս միայն կ'ը-սեմ թէ ձեզմէ հրամանացս ամենայն ճշդու-թեամբ հնազանդութիւն կպահանջեմ և նորա հակառակ գործողն հրացանի պարտի բռնուիլ , զի այնպիսին ամենուս կեանքը վտանգի կեն-թարկէ ։ Մակոյկներն ծակած լինելով անգոր-ծածելի են , ուստի , երիտասարդք , եկէ՛ք ի միասին աշխատինք գոնէ նաւն ազատենք ։

Աս ըսելէն ետև նաւապետն հօրասարապետին հրամայեց որ նաւուն լուսանցքներն բանայ ։ Ճշմա-

թորդաց ալ դոյլեր բաժնուելով ջուր բերել սկը-սան, իսկ Նոյա հետ ջրհաններն ալ անդադար կգործէին ։ Լուսանցքներն բացուած առենը մեր աչաց առջին այնպիսի տեսարան մը ներկայա-ցաւ, որ մէջերնուս ամենէն քաջն և աներկիւղն անգամ ահուդողի մէջ ձգեց ։ Բոց, մուխ ու ծուխ աննկարագրելի շառաչմամբ մեր երեսն կզարնէր . մահուան հետ կռուող երիտասար-դաց դէմքերն գունաթափ եղան ։ Մէկ մ'ալ Նաւապետին որոտալից ձայնը լսուեցաւ . «Ջուր լե-ցուցէք, լուսամուտներն շուտով գոցեցէք . այս է ընելիքնիդ և ոչ այլ ինչ . շո՛ւտ, շո՛ւտ» ։ Հրամանը անմիջապէս կատարուեցաւ, լուսա-մուտներուն տախտակներն բանկիլ սկսան ։ «Ջո՛ւր», կգոչէր Նաւապետը ։ Յետոյ հրամայեց խարիս-խին ծակերն խցել ։ Ազատութեան փոքրիկ յոյս մը դեռ մնացած էր . ուստի հրամայեց տախ-տակամածն ջուրի տակ ծածկել ։ Րոպէի մը մէջ հրամանը գործադրուեցաւ, յետոյ գետնին վրայ ծակեր բանալ տալով հրամայեց անոնց մէ-ջէն հարկ եղածին չափ ջուր կրակին հնոցը լեց-նել ։

Կրակին վերի մասը բաւական մարել յաջո-ղեցանք և առանց խեղդամահ ըլլալու կրնայինք բացուած ծակերուն մօտենալ ։ Սակայն լաւ հա-մոզուած էինք որ մեր ձեռքը գտնուած միջոց-

ներով անհնար էր կրակը նուաճել, քանզի ա-մենքս 20 հոգի էինք ։ Երրորդ Նաւապետին առաջարկեցի Նաւը Ֆէրմանտէք կոչուած կղզի-ներէն մէկն ուղղել, քանզի կրակն սկսած էր սպառնալի արագութեամբ դէպի յատակը առաջանալ ։ Քսանչորս ժամ ալ դեռ համբերե-ցէք ըսաւ Նաւապետն, « և մեր վիճակը այս-պէս մնացած առեն կպարտաւորիք հոն դիմել, նախ ձեռքերնուս եկածը պէտք է ընենք » ։ Չմոռնանք յիշել որ Նաւն ու ապրանքը ապահո-վագրուած էին և Նաւապետն ապրանքին տէ-րոջ հօրընկեր ըլլալով քանի որ ազատութեան փոքրիկ յոյս մը դեռ կտեսնէր Նաւը պաշտպա-նել կուզէր ։

Հետեւեալ օրը կրակը սաստկացաւ, Նաւուն առջևի մասը այնքան տաքցած էր որ անհնար էր հոն րոպէ մը կենալ ։ Կէս օրէն Նաւը Ֆէր-մանտէք կղզիներուն վրայ ուղղուեցաւ, ջրհան-ներն անընդհատ կբանէին ։ Հովը յաջող էր, և երկու օր Նաւը իր ընթացքէն չշեղեցաւ ։ Կրակը սկսելուն 6երորդ օրը կայմին վրայէն ցամաքը տեսնուիլ սկսաւ և նոյն օրուան իրիկուան ժա-մը 12ին Նաւը ժայռերու շղթայի մը մէջ խրե-ցաւ ։ Ասիկայ Ֆէրմանտէքէն մէկ մղոն հեռու էր ։

Նաւապետն զիս և ճարտարապետն հետն առ

նելով՝ մակոյկներէն մէկը մտանք որ վերջի օրերն նորոգեր էին՝ որպէսզի տեսնեմք թէ արդեօք կղզին ելլելու ճամբայ կա՞յ կամ թէ հոն ուտելիք կգտնուի՞ ։ Ծովը հանդարտ էր ։ Մակոյկը մտած ատենս տեսայ որ բոցն պատուհաններէն դուրս կելլէր , ուստի աղաչեցի որ անապարենք ։ Ցամաքն ելլելով կրակ վառեցինք և անոր օգնութեամբ տեսանք որ կղզին անտառներով լեցուն էր նաև արմաւենիներ ալ կտեսնուէին ։ Դէպի նաւը նայելով նկատեցի որ բոցը արդէն առջևի կողմի կայմին հասեր էր, ծովն ալ դեղին լուսով մը կփայլէր , ընկերներըս կանչելով ըսի. "Նաւուն մէջինները վտանգի մէջ կերևան , ուստի շուտով հոս դառնանք , քանզի միւս մակոյկն ծակ է "։

Մակոյկն մտնելով ճամբայ ելանք ։ Երբ նաւուն մօտեցանք յանկարծ սարսափելի շառաչիւն մը լսելով , արեգակի նման պայծառ կարմիր բոց մը մեր չուրջն պատեց և թանձր սև ծուխ մը նաւը ծածկեց ։ "Վառօթն բռնկեցաւ " ըսաւ ճարտարապետը "Նաւը մնացողներն ամենն ալ կորսուեցան "։

"Ի՞նչ, վառօթ " գոչեցի զարմանալով, "բնաւ չէի գիտեր որ նաւին մէջ վառօթ կայ"

"Նաւուն ետևի կողմը 6 կամ 8 տակառ վառօթ պահուած էր " ըսաւ Նաւապետն։

Նաւաստիներն սարսափելով թիերն ձեռքերնուն թողուցին ։ "Յառաջ" պոռացի , և 10 րոպէի մէջ նաւին քովն հասանք ։

Ճարտարապետին ըսածն չիտակ ելաւ , վերջը լսածիս պէս նաւապետն Անգղիայէն հետը բաւական վառօթ էր առած սակայն ինչ պատճառաւ ինծմէ ծածուկ պահելը չհասկցայ ։ Ուստի խորհեցայ որ կրակը սկսելէն ետև չէր ուզած այս լուրն մեզի հաղորդելով զմեզ չփոթել , նաև վառօթին չտեմարանն նաւուն ետևի կողմը զօրաւոր և թանձր պատով մը միւս կողմերէն բաժնուած լինելով մինչև որ բոլոր նաւն չայրեր բռնկելու վախ չէր ունեցած ։

Նաւը ելած ատենս աչացս առջին ներկայացած տեսարանն այնպիսի սարսափելի էր որ չեմ ուզեր նկարագրել։ Բայց չորս կողմն առած բէ, ջախջախեալ և կտոր կտոր եղած մարմնոյ անդամներ որոնց մէջ էր նաև նաւապետինը, բուրդի , վառօթի և այրած մարդոց հոտը զմեզ քանի մը րոպէ անշարժ և սառած վիճակի մէջ թողուցին. վերջապէս մեր անձնական վտանգը ներկայ տեսնալով ըսի . "Շուտով մակոյկը ցատկենք քանզի բան մ'ալ ազատելիք չունինք"։ Բայց ի մէկէն որ տակին քաւկը առնելու համար վար գնաց, ամենքն ալ հնազանդեցան հրամանիս ։ Մուխը զանիկայ խեղդամահ էր ը-

քած մը թաւալիլ սկսաւ։ Բոցի և մուխի նոր սիւն մը բոլոր նաւը ծածկեց, տաքութիւնը երեսս դարձաւ, կէս խանձուած և կէս խեղդուած ինքըզինքս մակոյկն նետեցի ուր ճարտարապետն և 5 նաւաստիներն կայնած էին. Թշուառ նաւէն նէտի արագութեամբ հեռացանք և ապահով դիրք մը առնելով սկսանք խորին լռութեամբ զանի դիտել, որ կէս ժամէն ժայռերէն օդը ցատկելով հոյակապ «Ամազոնէ» քանի մը սևցած փայտի կտորներէ զատ և ոչ մէկ բան մնաց։

Քիչ ատեն առաջ մեր բնակարանը եղած նաւին կորուստն մեր սրտերն դառնութեամբ լեցուց։ Ստակ, հանդերձ, թուղթ, ուտելիք, մեր ազնիւ նաւապետն և նաւուն մարդոց երկու երրորդէն աւելին կորսուեցան, և երբ անոնց յիշատակը մտքերնիս կիյնար աչքերնուս արտասուաց հոսանքներ կուգային։ Բաւական սպասեցինք մեր դժբաղդներէն մէկը գուցէ ազատելու յուսով. այս յոյսերնիս պարապ ելլելով մակոյկը դէպ ի կղզին ուղղեցինք։

Գեղեցիկ և առողջալից գիշեր մ'էր, լուսնոյ առաջի քառորդն երկնից կամարն կլուսաւորէր. ալիքներն ծովուն մակերևոյթէն դուրս ցցուած ժայռերուն վրայ կյարձակէին։ Թիերն թողած ծովուն այս շարժումներուն մտիկ կնէինք ամէն-

քըս ալ խորին մտածութեան մէջ էինք թաղուած։ Ճարտարապետն թևէս բռնելով զիս արթնցուց։ «Կլսե՞ս, տե՛ս ի՞նչ է սա»

Ամէնքնիս ալ աչքերնիս դէպ ի կղզին ուղղեցինք։

«Մակոյկ մը, ահա մեր ազատութեան բոպէն հասաւ»։

Թիերուն ձայներն մօտեցան, մակոյկն տեսնուեցաւ «Ա՛հոյ մակոյկ մը» սկսան պոռալ մակոյկէն։

«Հալօ ո՞վ էք դուք» հարցուցինք։

«Մեր ով ըլլալն շուտով պիտի իմանաք, ըսաւ նաւէն մէկը, և նաւաստիներուն թիերն թողուլ հրամայելով և լապտեր մը բարձրացնելով սկսաւ մեր վրայ նայիլ։ Խօսուածքէն և արտասանութենէն շուտով Ամերիկացի ըլլալն հասկըցանք։

Մակոյկին մէջիններն վայրենի կերպարանքով 8 հոգի էին տարօրինակ հանդերձներով և երկար մօրուքով. մէջերնին երկուքը սև դէմքով միւսներէն աւելի սարսափելի կերևային. ղեկավարն 45 տարեկան գեղեցիկ մարդ մ'էր, երեսին վրայ վէրքի նշան մը կար, գօտիին մէջ ատրճանակներ էր անցուցած. մակոյկին յատակն դանակներով, դաշոյններով և հրացաններով լի էր, ասոնք նոցա ինչ տեսակ մարդիկ ըլլալն

մեզի կհասկցնէին։

Հրամանատարն բաւական ատեն մեզ զննելէն զկնի սարսափելի խնդալ մը փրցուց, յետոյ "օտարականներ" ըսաւ, "խնդրեմ պատմեցէք թէ ի՛նչպէս հոս եկաք"։

Նաւուն կորուստն և մեր ազատումը համառօտաբար իրեն պատմելէս ետև "ձեզ տեսնելով այնքան զարմացանք" ըսի "ինչպէս որ դուք մեզ տեսնալով"։ "Այո՛ պարոններ" ըսաւ ինքը, "և եթէ մեր ձեզի հետ ունեցած գործը լմննայ ալ աւելի պիտի զարմանաք, կարծեմ մեզի հետ գալ պիտի հաճիք"։ Աս ըսելով նաւաստիներուն հրամայեց թիերն քաշել։

Կղզոյն թերակղզեաց մէկուն չուրջն նաւարկելէն ետև ցամաքը ելանք ու զարմացանք շատ մը խրճիթներ գտնելով։

Ծովեզերքն ուրիշ 6 հոգի մեզ դիմաւորեցին որոնց մեր պատմութիւնը ընելէն ետև իրենց ինչպէս այս կղզին իյնալն հարցուցինք։ "Կարծեմ վնաս չունի" ըսաւ մակոյկէն մեր հետն առաջ խօսողը "եթէ ձեզի մեր պատմութիւնը ընեմ։ Մենք որոշ պաշտօն մը չունինք, ոչ աղէկ ոչ ալ դէշ ենք, բանի մը կարօտ եղած ատեններս առատութեամբ ունեցողներէն կառնենք, մարդ չենք սպաններ բայց անձնական պաշտպանութեան համար, աս պարոնը—քովս կայնողներէն մէկը

ցոյց տալով–իմ փոխանորդս է։ Արդ, օտար պարոններ, կարծեմ ուրիշ ընտրութիւն չէք կրնար ընել այլ միայն մեզի հետևիլ։ Քանզի կամ մեր գերիներն և կամ մեր ընկերներն պիտի ըլլաք։ Նաև մեր ինչպէս հոս գալուն վրայ կրցածնուդ չափ քիչ խօսեցէք։ Ի՞նչ կըսէք, ետևնուս կուզէ՞ք գալ"։

Ի՞նչ կրնայինք ընել, ճարտարապետն զիս մէկ կողմ առնելով "Տէր իմ" ըսաւ, "ինծի կերեւայ թէ պէտք է հնազանդինք, անշուշտ օր մը փախչելու առիթ մը ձեռք կձգենք"։

"Ինչպէս կրնանք փախչիլ" ըսի, "քանի որ հոս այս մակոյկներէն զատ նաւ չկայ"։

"Ուրեմն ձեր աչքերն աս ծառերուն մէջէն երևցած նաւու մը կայմերն չեն տեսներ" ըսաւ ճարտարապետն, "ո՞վ գիտէ թէ օր մը այն նաւն մեր անձերն ազատելու միջոց չըլլայ"։

Բայց է մ'անգամ այս աւազակաց հետ ընկերանալ չէր ուզեր, ուստի իրենց հրամանատարին աղաչեցի որ արտօնութիւն տայ իմ մարդոցս հետ առանձին խորհրդակցելու։

"Բարի" ըսաւ ինքը, "սակայն երդում կընեմ որ եթէ հետևրնիս խարդախութեան փորձ մը ընէք, ամենքդ ալ կապկապ փոշիի մը միջոցով յաւիտենական հանգիստն կղրկեմ"։

Ճարտարապետին գաղափարն ընկերացս յայտնելով ամենքն ալ հնազանդիլ որոշեցին, ուստի

հրամանատարին իրենց հետ միանալ ուզելնին հաղորդեցի :

Սպառնալիքներն նորոգելէն ետև մեզ խրճիթ մը տանելով առատ ընթրիք մը տուաւ :

Արմաւենեաց հովանոյն տակ 8 խրճիթներ էին շինուած . կղզոյն ներքին մասերն խիստ պտղաբեր ըլլալով պանան , մանկօի պտուղներ , նարինջ եւայլն առատապէս կգտնուէր : Միւս խրճիթներէն քիչ մը հեռու հրամանատարին տունը շինուած էր որուն մէջ զէնքերու առատ գանձ մը կար : Խրճիթներուն մէկ քանին մեր բնակութեանը յատկացան որոնք իրենց հետ ընտանի ըլլալնէս ետև պէտք էր նորոգէինք :

Քիչ ժամանակէն մեր ընկերներուն հետ մտերմանալով իրենց առաջի կենացը վրայ տեղեկացանք : Հրամանատարն և իր փոխանորդն և միւս 9 հոգիներն վաճառականի մը նաւին մարդիկն էին որ Աւստրալիոյ Սիտնի քաղաքէն դէպ ի Չինաստան ճամբայ էին ելած : Քանի մը օր ճամբորդելէն ետև սոքա նաւապետն իրենց հետ խիստ գազանաբարոյաբար վարուելուն պատճառաւ կողմնակիցներովն մէկտեղ ըմպաններ և փորձեր էին հարաւային Ովկիանոսի կղզիներէն մէկը երթալ : Փոթորիկն զիրենք այս կղզին էր մղեր , ուր Ֆիջի կղզիներէն Սիտնի ուսեալք տանող նաւի մը պատահելով մէջի

5 հոգին իրենց նաւն բերեր են և անոնց նաւն ընկղմեցնելէն զկնի այս կղզին հասեր և անկեց անցնող նաւերն կողոպտել սկսեր են : Նաև տեղերնին չիմացուելու նպատակաւ մարդիկը սպաններ են : Ասոնց չորսը իրենց այժմեան արհեստին վրայ խիստ գոհ էին , իսկ հինգերորդն —Փալմեր—կցանկար այս չարագործներուն ձեռքէն ազատիլ :

Նաւը երկու անգամ ճամբորդութիւն ընելով 13 օր բացակայութենէ ետև հետը բաւական աւար բերաւ : Երկրորդ անգամ Ֆիջի կղզիէն երեք կին բերին որոնք աւազակաց երեքն կնութեան առին : Այսպիսի արշաւանաց առնեն մեզ հետ առնելու դեռ չէին վստահէր բարեբաղդաբար : Արդէն 6 ամիս անցաւ առանց մեր ազատութեան ժամն երևնալու : Փալմեր , որ իր աւազակաց մէջ անցուցած կենացը վրայ շատ զժգոհ էր , հետս խիստ մտերմացաւ : Հրամանատարին և իր տեղապահին վստահութիւնն և հաճութիւնն առ զիս քաշեցի իրենց որոշումներուն յարմարելով , այնպէս որ երրորդ հրամանատար անուանեցայ և հետևեալ անգամ քննելիք արշաւանաց զիս հետ առնել խոստացան սակայն միշտ կհսկէին և երբ իրարու հետ երկար խօսակցէինք մեզ մէկզմէկէ կզատէին : Նաւուն վրայ ամէն գիշեր երկու հոգի

հիւսկէն ։ Փախուստի մը փորձն ընելէն միտքս դնելէս ետեւ այնպէս պատահեցաւ որ ես ու Փալմեր նոյն գիշերն նաւուն պահպանութիւն ընելու էինք ։ Խօսակցութիւնը վարպետութեամբ իր առջի կենացը վրայ ուղղեցի ։ Խոստովանե-ցաւ թէ կուզէ փախչիլ սակայն չէր գիտեր թէ ի՞նչպէս ։

« Մեր հետը կմիաբանի՞ս » ըսի « եթէ փախ-չելու փորձն ընենք » ։

« Այո՛ » ըսաւ Փալմեր ։

« Այսպիսի պատեհութիւն մը գուցէ ալ ձեռք չձգենք, հովն ալ արեւելեան կփչէ եթէ այս գիշեր ճամբայ ելլենք չիմացուիր, ուտելիք կը-գտնուի՞ նաւին մէջ » ։

« Երեք օր առաջ նաւը առատ պաշար բեր-ուեցաւ » ։

Արդ կամաց մը խրճիթն երթալով ճարտա-րապետն արթնցուցի եւ ըսի որ մեր մարդոց ե-րեքն՝ որք զատ խրճիթի մէջ կքնանային ար-թնցնէ ։ Իսկ ես միւս երկուքը՝ որք երկու ա-ւազակաց հետ կքնանային արթնցնել գացի ։

Դրանն մօտ պառկողն մերիններէն կարծե-լով կամաց մը շարժեցի ։ Ան ալ ասդին դա-ցաւ եւ հառաչելով « ով է ան, պօռաց, իմ կարգս չէ աս գիշեր » ։

Արթնցողն աւազակաց մէկն էր եւ կարծեց

թէ նաւին վրայ հսկելու համար զինքը արթն-ցնել կուզէի ։

Սխալմանս վրայ զարհուրելով ձայն չհանեցի ու պատին քով կանգնեցայ ։ Երկրորդ փորձս յաջողեցաւ, ճիշդ ուզած մարդս արթնցաւ. ա-կանջն ի վայր ըսի որ միւս ընկերն ալ արթնցնէ ։ Այն ալ ելաւ եւ սկսաւ խօսիլ, սակայն հրա-մայեցի որ կենացը սիրոյն համար լռէ ։ Կամաց կամաց քալելով դուրս ելան. հոն ճարտարա-պետն եւ միւս երեք ընկերներն գտնելով զա-ղափարս նոցա յայտնեցի ։ Մէջերնուս մէկը չու-զեց հետերնիս գալ. մենք ալ մեր ապահովու-թեանը համար զանի գօտիով լաւ մը կապե-ցինք. ժամանակ չկորսնցնելով աւազակաց ունեցած միակ մակոյկը ջուրը իջեցուցինք եւ մէջը մտնելով նաւն հասանք ։ Կացին մը գտնե-լով նաւին չուանը կտրեցինք, մակոյկն ալ ըն-կղմելով սկսանք նաւել. Փալմեր ծովու տեղեակ ըլլալով ղեկավար եղաւ եւ այսպէս յառաջ գա-ցինք ։ Կապած ընկերնիս սկսաւ աղաղակել, աւազակներն բանն իմացան եւ կղզոյն ծայրը վազեցին որուն առջեւէն քարնկեցի հեռաւորու-թեամբ պիտի անցնէինք ։

Մակոյկն չգտնելով սպառնացին որ մօտենանք եւ վրանիս հրացան պարպեն ։ Փալմերին ըսի որ նշան առածիս պէս երեսի վրայ տարածուի.

քսկ միւսներն նաւին ներքնատունը խրկեցի։

Երբ կղզիին մօտեցանք աւազակներն հրացաններն առ մեզ ուղղեցին. «զգուշացիր» պոռացի, Փալմըրին, միևնոյն ժամանակը ես ալ ծռելով։ Սակայն, աւա՜ղ, Փալմըր վիրաւորեալ ինկաւ։ Նաւը ալիքներէն տակնու վրայ կըլլար, աւազակներն վրանիս գունտեր կտեղացնէին, վերջապէս կէս ժամէն ընդարձակ ծովն հասնելով կատարեալ ապահովութեան մէջ էինք։ Հօս ուրիշ թշնամի մը մեր դէմն ելաւ։ Փալմըրի ըսածին հաւատալով հաց չառինք հետերնիս, և հիմայ սարսափելի անօթութենէ կնեղուէինք։ Երկու օր այսպէս անցաւ, երրորդ օրը հովն ալ դադրեցաւ. նաւը անշարժ կեցած էր. արևին տաք ճառագայթներն մեր նեղութիւնը կրկնապատկէին։ Ջերմեռանդութեամբ անձրևի համար կաղօթէինք։ Չորրորդ օրը ընկերներնուս մին ծովու ջուր խմելուն պատճառաւ խելագարեցաւ։

Ճարտարապետին անզօր ձայնը զիս մահուան քունէն արթնցուց «հով ելաւ. հեռուէն առագաստներ կերևան որ դէպ ի մեզի են ուղղուած»: Նոր յուսով զօրացած ելլել ջանացի, սակայն զօրութիւնս կորուսած ըլլալով ինկայ և մարած մնացի։

Օտար նաւը մեզի հասաւ. նաւապետին զար-

մացաւ երբ մեր նաւը մտնելով մեզ այնքան նիհար գտաւ. միայն ճարտարապետը «բարի եկաք» մը կրցաւ արտասանել։ Մեզ իրենց նաւը առնելով մեծ խնամք տարին սակայն մէջերնուս մէկը մեռնելով Ովկիանոսին մէջ իր գերեզմանը գտաւ։ Իսկ մենք այս նաւով Վալբարայիզօ հասանք և անկէց նաւ մը մտնելով Անգլիա գացինք։

ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆ ԾԽԱԽՈՏԻ.

Ծխախոտն Նիգօթին կոչուած խիստ ազդու թիւնաւոր նիւթէ մը կը բաղկանայ որու մէկ կաթիլը անգամ բաւական է մահ պատճառել։ Ասի գոց սենեակի մը մէջ գտնուած ամենն մարդուս շնչառութիւնն կը դժուարացնէ, և Մօրֆիումի նման անզգայութիւն և թուլութիւն կը պատճառէ։ Ունի նաև գրգռիչ յատկութիւն մը և ճիշտ ատոր համար համայն ազգաց սիրելի է եղած։ Սակայն պէտք է մարդկային կազմութիւնն նախ այս յատկութեանց վարժուի, ապա ծխել նոր սկսողը 'ի սկզբան սրտի խառնուիլ, փսխել, գլխացաւ, պտոյտ գլխոյ, 'ի մի բան ջղային ընդհանուր թուլութեան և թունաւորութեան ամէն նշաններն իր վրայ կ'զգայ և կը կրէ։

Վեց տարեկանէն վար տղայ մը (երբէք) ծը-
խախոտ գործածելու չէ եթէ չուզեր անդամալոյծ
լինել և իրեն կանուխ գերեզման պատրաստել:
Չափահասք երբ անկամակութեամբ կամ միշտ
թքնելով կը ծխեն պարտին բնութեան հետևիլ,
որ իր (դիմագրութեամբն) ցոյց կուտայ թէ
(այս) կազմութեանց ծխելն վնասակար է սա-
կայն վարժուելէ զկնի (չափաւոր) ծխելն նոցա
վնաս չպատճառեր. և եթէ մէկը նորա սովո-
րութէն յետոյ ձգել ուզէ զանի, փորի անդու-
թիւն և հոգեկան տկարութեամբ կը տուժէ իր
անձը: Նաև ընդհանրապէս մօտալուտ հիւան-
դութեանց նշաններէն մին ալ ծխելու ախոր-
ժակին կորսուիլն է.

Մուխն ու իր հետ ՚ի միասին կուլ տրուած
թուքն աղեաց ժրութիւն կ՚պատճառէ, և ջիղե-
րըն ու ողին ալ գրգռելով մտաւոր աշխատու-
թեանց աշխոյժութիւն կ՚տայ: Ուստի ծխելն ու-
սանողաց յատկացեալ առարկայ մ՚է համարուած:

Սակայն նոքա ալ պարտին զգուշանալ չափա-
զանց ծխելէ, զի գլխացաւ, ստամոքսի տկարու-
թիւն. թքախառն, ջղայ անզօրութիւն և նիհա-
րութիւն կրնայ պատճառել.

Մօտերս ծխելու վնասներուն վրայ եղած գա-
ղափարք ըստ բաւականին չափաւորեցան ծխա-
խոտին մուխին բաղադրութիւնն հետազօտու-

թեանց նիւթ ընելով:

Մուխին բաղադրութիւնն յայտնի է որ նախ-
ծխախոտին տեսակէն և երկրորդ ծխելու կերպէն
է կախեալ: Մինչև ցարդ կ՚կարծուէր թէ ծխա-
խոտին տերևն և մուխն երկուքն ալ թունաւոր
են, առանց նկատելու թէ ինչ է այն որ տե-
րևէն մուխի կ՚փոխուի, և թէ ո՛ր նիւթը ան-
փոփոխ կըմնայ և վերջապէս թէ այս չոր թոր-
մամբս մուխին մէջ ինչ նոր բան կ՚գոյանայ:

Ըստ Քէօգլերի հետազօտութեանց ծխափողին
կամ սիկարին վերի ծայրն մնացող մուխը ջրոյ
շոգին, ածուխ, ածուխի թթու, Ամոնեակ,
խէժային զանազան նիւթէ մը և Նիկոթինէ կ՚բաղ-
կանայ: Արդ խնդիրն հաւ է թէ որոնք այս
նիւթերն մարդուս բերնին կ՚հաղորդուին:

Վերոյիշեալ նիւթերէն և ոչ մին չոր ծխա-
փող մը կամ լաւ սիկար մը գործածուած ատեն
բերանը կ՚գան, մանաւանդ Նիկոթինն՝ բաղա-
ջին և նուազ ցնդող լինելով ծխախոտին այրած
ատենն ապխտեալ մուխի մը փոխուելով անմիջա-
պէս կ՚խառնուի և ատամներին (վերէն) ու ծխա-
փողին մէջ կ՚մնայ: Ջրոյ շոգին ածուխին հետ
միանալով կապոյտ գոյնով մը դուրս կ՚ելլէ: Ա-
մոնեակն և ածխոյ թթուն երկուքն ՚ի միասին և
կամ անջատեալ կ՚գտնուին ծխոյ մէջ: Նիկոթին
թոյն և քամբուրանման նիւթ մ՚ըլլալով

մուխին գործելի հոտ մը կ'առայ։ Վերջապէս խծա-մին դառն նիւթը ցնցող չըլլալով ծխախոտին մէջ կ'մնայ և միայն ծխախոտին թաց ու խոնաւ եղած տանը մինչև բերան կ'հասնի։ Այս նիւթերս ծխախոտին որպիսութենէն են կախեալ և ոմանց մէջ շատ խիկ ուրոց մէջ նուազ կ'գտնուին։

Սիկարը ծխափողէն աւելի նիւթերին մասնաւ բերանը կըհաղորդէ, մանաւանդ եթէ առանց բերանոցի (աղզլըք) սիկարին թաց ծայրէն ծխուելու ըլլայ։ Յայնժամ այս թոյնն ուղղակի թուքին հետ կ'խառնուի և գէշ ազդեցութիւն յառաջ կ'բերէ։

Ուստի իւրաքանչիւր ծխող թող հետևեալ կանոններուն լաւ միտ դնելով ծխելու օրինաւոր կերպն ուսանի և վնասակար հետևանքներու անկէ չնայ։

1. Ծխած տանդ յաճախ մի՛ թքներ. եթէ թուքդ առատանայ լաւ է ձգել ծխելն, զի թուքի կորուստն ստամոքսի տկարութիւն և մարսողական սխալ կ'պատճառէ։

2. Խիստ զօրաւոր ծխախոտ մի՛ գործածեր. քանզի նորա արհեստական միջոցներով ուժեղացուցած են։ Գիտցիր՝ որ օղին մէջ թրջած ծխախոտ կըգործածեն երբեք վնաս չեն կըներ։

3. Անօթի եղած տանդ չըլլայ որ ծխես.

ոչ ալ կերակուրէն և պառկելէն քիչ առաջ. քանզի ծխախոտն ստամոքսն կ'յոգնեցնէ և գոգախ յանկութեամբը քնոյ փախչելուն պատճառ կըլլայ։

4. Ծխած տանդ գլուխդ կախած մի՛ գործեր, նաև գրած և աշխատութեամբ տեղ մը նստած տանդ մի ծխեր. զի կծու ծուխն աչքերն կ'տկարացնէ։

5. Շատ ատեն քալած և հովի դէմ կամ դուրս 'ելեր եղած տանդ նաև բարձր ձայնով կարդացած և մարմնական աշխատութեանց պարապած միջոցին ծխելու չէս։

6. Ծխախոտը սիկարն ու ծխափողդ միշտ չոր ըլլալու է։

7. Որչափ որ կարելի է բերանոց (աղըզլըք) գործածէ։

8. Ծխափողն ու բերանոցն յաճախ Պէնզին կոչուած հեղուկով մաքրէ, որպէս զի թինաւոր նիւթէն բերանդ ազատ մնայ։

9. Թէ ծխափողին և թէ բերանոցը կարելի եղածին չափ երկար ընտրէ։

10. Իսկ եթէ այս ամէն զգուշութիւններն ընելէդ զկնի դարձեալ վնաս մը կամ անախորժ տհաճութիւն և դժկամակութիւն զգաս ըլլա յայնժամ բնութեան այս ազդարարութեան լաւ ականջ դիր, և ծխելոյդ բոլորովին վերջ մը տուր. քանզի քու կազմութիւնդ ծխելու անյարմար է։

Ով որ ըլլաս կանանց սեռին արժան եղած յարգանքն տուր։

Պատուհանդ մաքուր օդին միշտ բաց պահող դուռը բժիշկներուն համար գոց կպահէ։

Առանց խնայողութեան ոչ ոք կհարստանայ։

Նախապատիւ համարէ լռել քան խօսիլ։

Մինչև անգամ մտերիմ բարեկամաց ներկայութեանը առջեւ քաղաքավարութեան շրջանէն մ'անցնիր։

Մարմինէդ և հագուստէդ ամէն անմաքրութիւն հեռացուր։

Մարդուն ուղէղն ընդհանրապէս 3 և կէս լիբրա կկշռէ. կնկանը 2 լիբրա 11 ունկի։

Մարդուս սիրտն օրը 92,160 անգամ կզարնէ. մարդկային մարմինը 240 ոսկորներէ կբաղկանայ։

Գինիի բիծերն կտաւեղէնէ անհետացնելու համար եռացող կաթին մէջ թաթխէ լաթը։

Հաւկիթ պահելու համար պէտք է թարմ հաւկիթներ ունենալ։ Ջրոյ տակ իջնողը թարմ եւ երեսը մնացողը աւրուած է։—200 հաւկիթի համար ափ մը չմարած կիր առ և դոյլի (քովա) մէջ դնելով վրան ջուր լեցուր. խառնէ և հաւկիթները զգուշութեամբ մէջը դնելով բերանը գոցէ և պահէ։ Ջուրը քաշած ատեն վրան դարձեալ լից. կոտրածներն ալ միշտ հեռացուր որ միւսներն ալ չաւրուին։—Հաւկիթներն կիրի ջրով օծելով և չորցնելով ալ կրնան պահուիլ։

Քամֆոր (քեաֆիւր) կտոր մը պահարանիդ և հանդերձներուդ մէջ դիր և ցեցն հոն չմօտենար։

Լաւ է փոքրիկ գործ մը գլուխ հանել քան մեծ մեծ գործեր կիսկատար թողուլ։

Ոտքերն տաք պահելն գլխացաւն կարգիլէ։

Առնեկնոջ մէջ որքան քիչ կատակութիւն ըլլայ այնքան աւելի սէրն կաճի։

Սենեակդ օդափոխած ատեն վերի և վարի պատուհաններն բաց. մեկէն բարեկամդ—մաքուր օդն—ներս ընդունելու և միւսէն թշնամիդ—ապականեալ օդն—դուրս աքսորելու համար

Ուր որ ըլլաս կանանց սեռին արժան եղած յարգանքն տուր ։

Պատուհանը մաքուր օդին միշտ բաց պահող դուռը բժիշկներուն համար գոց կպահէ ։

Առանց խնայողութեան ոչ ոք կհարստանայ ։

Նախապատիւ համարէ լսել քան խօսիլ ։

Մինչեւ անգամ մտերիմ բարեկամացդ ներկայութեանը տուն քաղաքավարութեան շրջանէն մ՚անցնիր ։

Մարմնէդ եւ հագուստէդ ամեն տեսակ պղծութիւն հեռացուր ։

Մարդուն ուղեղն ընդհանրապէս 3 եւ կէս լիպրա կկշռէ կնկանը 2 լիպրա 11 ունկի ։

Մարդուս սիրտն օրը 92,160 անգամ կզարնէ. մարդկային մարմինը 240 ոսկորներէ կբաղկանայ ։

Գինիի բիծերն կտաւեղէնէ անհետացնելու համար եռացող կաթին մէջ բանէ լաթը ։

Հաւկիթ պահելու համար պէտք է թարմ հաւկիթներ ունենալ։ Ջրոյ տակ իջնալը թարմ իսկ երեսը մնացողը աւրուած է։—200 հաւկիթի համար ափ մը չմարած կիր առ եւ դոյլի (քովա) մէջ դնելով վրան ջուր լեցուր. խառնէ եւ հաւկիթները զգուշութեամբ մէջը դնելով բերանը գոցէ եւ պահէ ։ Ջուրը քաշած տեղն վրան դարձեալ լեց. չկոտրածներն ալ միշտ հեռացուր որ միւսներն ալ չաւրուին ։—Հաւկիթներն կիրի ջրով օծելով եւ չորցնելով ալ կրնան պահուիլ ։

Քամֆուր քեաֆիրի) բաւակ մը պահարանիդ եւ հանդերձներուդ մէջ դիր եւ ցեցն հոն չմօտենար

Լաւ է փոքրիկ գործ մը գլուխ հանել քան մեծ մեծ գործեր կիսկատար թողուլ ։

Ոտքերն տաք պահելը գլխացաւն կարգիլէ ։

Այր եւ կնոջ մէջ որքան քիչ կատակութիւն լինի այնքան առաւել սէրն կաճի ։

Սենեակդ օդափոխած տեղն վերի եւ վարի պատուհաններն բաց. մէկէն բարեկամդ—մաքուր օդն—ներս ընդունելու եւ միւսէն թշնամիդ—ապականեալ օդն—դուրս աքսորելու համար

միայն նոցա լաւ սպիտակութիւն մը կպարգևէ, այլ նաև բերնի որևէ գարշահոտութիւնն քաղցր հաճոյի կփոխէ ։

Մանկանց շարունակ խօսելու արտօնութիւն տալն սխալմունք է . ըսել չեմ ուզեր որ բնաւ խօսելու չեն , այլ սորվելու են թէ ե՞րբ խօսելու են։

Թոքերուն վիճակին առողջական լինելու համար կրցածիդ չափ շունչ քաշէ . յետոյ առանց այլևս շունչ առնելու բերնի ձայնիւ մէկ երկու համրել սկսէ . քաջառողջ Թոքերու տէր անձ մը 20—35 կրնայ համրել , իսկ տկարն 6—10 միայն ։

Ամերիկացի տիկին մը 35,353 կտորներէ բաղկացեալ վերմակ մը շինեց . ահա խնայողութիւն ։

Թաւիշ (գատիֆէ) նորոգել .

Ջուր ու լիքոր ամօնեաք կոչուած հեղուկէն հաւասար մասեր մեկտեղ խառնելով , կակուղ վրձինով մը Թաւիշին պառկած տեղերն զգուշութեամբ քսէ , և հանդերձը կ՚նորոգի ։

Փայտէ կարասիները ներկել ։

Հեղուկ կաւով մը գտնուած կարասիները շատ հեղ օծուած ատեն՝ տեղին գտնուած ծակերը Թափանցելով զանոնք կ՚ապանէ և կ՚ը-

Ածուխի կազէ շնչասպառ եղողին գլուխը պաղ ջուր լից , արիւն առ և ոտաց տակ մանանեխի թանձրաթան (հարտալ լափասը) դիր ։

Մանկանց ձեռքը որևէ սուր գործի գտնուած ատեն պարապ ձեռքն բռնելով միւս ձեռքին գեղեցիկ բան մը ներկայացուր և իսկոյն ձեռքըն բռնելով սուր գործին կԹողու .

Մարդիկ ստամոքսի ախտաւորութեանց դանդաղաներ կրտանան—զարմանալի չէ այս—քանի որ կերակուրն կուլ կտան առանց Թողելու որ ատամունք իրենց պաշտօնը կատարեն ։

Աղիքներու որդերն ջնջելու համար սխտորն քացախով և ջրով եփելով գործ ըրէ .

Վզի ցաւի համար պաղ ջրոյ մէջ Թաթախւած լաթ մը վիզդ փաթթելով վրայէն չոր լաթ մը կապէ օրը , քանի մ՚անգամ կրկնէ զայս.

Ամէն տեսակ անօթներէ և գործիքներէ որևէ գարշահոտութիւն լուալէն ջնջելու համար նոր ածուխի փոշիով և յետոյ աւազով շփէ ։

Սկաւառներն ածուխի փոշիով մաքրելն ալ Թէ-

փախչի, այս կերպով նաև մլուկներն (Թախտա պիթի) կրնան ջնջուիլ։

Մուկերն ջնջացնել

Արդի չարաչար գործողութիւնք մուկերն զանգուրացնելու համար վերջապէս կանոյք քիչ մը ծերացած առեն բոլորովին կնոյն գլուխներուն վրայ պիտի ըլլայ։ Այս նպատակիս համնելու համար անվնաս և դիւրին միջոց մը կայ։ 16 դրամ Փօրաքս, 1 դրամ Արսենիքն 100 դրամ քիչ մը տաք ջուր լաւ մը խառնէ, և ամէնը լուծուելէն վերջը 3 գդալ թամբուրի ոգի հետը խառնելով այս ջրովս մուկերն թրջելու, և թղթի կտորներով փաթթելու է, Առտուն անդրամելէն եաև ամէնագեղեցիկ խաղալիքներ երևան կելնէն։

Փոշուէ (Նուշէ) դեղ.

Քուցախի թթուն (ասիտ ասէդիք) այս վերքի դեղն կրնայ համարուիլ. առանց կարելու շաբաթ մը վերքը բամպակի կտորով մը աղտ և խիկան թրջէ, ու վերջը ինքնիրեն իյնալով ցաւն ալ կը դադրի։ Նեմանի կտոր մը վերքին վրայ կապելով ալ ցաւն կանցնի։

Հազի դեղ

Պաղպաղ հազ կոչուած մանկանց տաքաւ-

մեկյի հիւանդութիւնը շատ անգամ սահմանեալ միջոցաւն անցած է։ Փոշի եղած ծծումբն խառնուածքի մը միջոցաւ հիւանդին կոկորդն պէտք է փչել, քիչ ժամանակէն հիւանդութիւնը կը նուաղի։

Մրջիւններն ջնջելու հնարք։

Ա. մեծկակ սպունգ (սփունգեր) մը յէն գգուշութեամբ և ջրցնելէ յետոյ շաքարի ջուր վրան սրսկելով գետ մէկ կողմ. երբ մրջիւններն վրան ժողուին, պէտք է անմիջապէս սպունգը ջրոյ մէջ խոթել։

Հազ դեղ

Եթէ մէջը փոքր գդալ մը Պերուվեանութ ալ առև 3 փոքր գդալ քուլէմ թարթար ջուրին մէջ լուծելով այնպէս ալ իւրն խմցնես. եփած առնելը տաքուկ և խմեր չէ։

Մուկերն հեռացնել

Շանտալեզու (Զինօկլօսում օֆիճինալէ) կոչուած բոյսն մեկ եղած տեղն ցանէ։ Այս բոյսէն կենդանին այնքան կը զզուի որ մէկ օր չանցած կը փախչի։

Ժանգոտած դանակներ, պատառներ, եւն մաքրել

Անոնք քիչ մը ժամանակ հեղուկ կուպի մէջ դնելէն ետքը խոզանով (մանթար) և կամ լաթ թով մը դիւրաւ կմաքրուին։

Ոսկեջրութիւն

Մեծամ անուշադր (նիշադըր) ջրոյ մէջ լուծելով գրէ, և թուղթը չորցուր. եթէ գրածըդ կարդալ կ'ուզես թուղթը կրակի վրայ բռնէ: Կամ ջրով լուծուած պաղլեղով գրէ և կարդացած ատենդ թուղթը ջրոյ մէջ թրջէ:

Գիր չոր մելանէ բիծեր ճերմակէ կտաւէ անհետացնել

Շնջրուկ (կիւհերջիլէ) ծծումբ, պաղլեղ և աղ (թէհրիպար) ամենէն ալ հաւասար չափով առ և լաւ մը փոշի ընելով իրար խառնէ, և լաթի կտորով մը բծին վրայ քսէ մինչև որ անհետանայ:

Ժանգի բիծերը ճերմակէ կտաւէ անհետացնել

Բիծին վրայ աղեկ փոշի եղած կիր ցանէ, և վրան այնքան ժամանակ թող, մինչև որ բիծը հեռանայ:

Աւրուած գիրերը վերանորոգել

Գխտորը (մազը) գինիի ոգիով (սփիրթօ) եփէ և կակուղ վրձինով մը գիրերուն վրայ քսելէդ վերջը չորցուր:

Երկաթը ու պողպատը ժանգէ պահելու համար

Զուտ տրամ քամփուր (քեաֆիրի) 100 տրամ խոզի իւղի մէջ լուծէ, կրակի վրայ, գիր վրայի փրփուրը միշտ առնելով, յետոյ մէջը այնքան կապար խառնէ մինչև որ երկաթի գոյն առնայ:

Երկաթէ ու պողպատէ գործիքներն եթէ այս նիւթովս օծես, և 24 ժամ թողելէդ ետև լաթով մը սրբես, ամենևին ժանգէ ազատ կըմնան:

Ապակին ուր հաւնաս կոտրել

Երկաթի կտոր մը կրակի պէս տաքցնելէդ ետև նշանին վրայ պտտցուր մինչև որ կտրուի:

Ոսկեզօծ շրջանակները ճանճերու աղտէն մաքրել.

Վրձինով մը կամ սպունգով մը աղտոտուած շրջանակները քացախով օծէ, յետոյ ջրով լուա և մեղմ ջերմութեան մէջ թող որ ինքն իրմէն չորնայ:

Ճաքած ամանները կցնել.

Չոր կաւիճը լաւ մը փոշի ըրէ և հետը բարակ կտրած բարդ խառնելով քիչ զօրաւոր գարեջրոյ միջոցաւ խիւսի ձև միացուր, և ամանին ճեղքուածներն մաքրելէդ յետոյ վրձինով մը մէջը քսէ: Կամ այլեւ, երկաթի խարտուք, և հաւկթի ճերմակն իրար խառնելով խմոր մը ըրէ և երկաթէ գործիքով մը մաքրուած ճեղքուածներուն մէջ լեցուր:

Կոտրած ոսկր կցնել

Կաթսայի մը մէջ 48 տրամ աւշինայ 6 տրամ գեղին մեղրամոմ. 4 տրամ բեւեկնի իւղ,

Ջուրով ծեծած ձութ (տարր) հալեցնելով վրան կամաց կամաց երկու ափ մարմարինի փոշի աւելցուր վերջը գործածէ ։

Ապակեղէն անօթներ կցելու

Հին պանիրն խիստ մանր կտրտելէդ վերջը, վրան քիչ մը չմարած կիր աւելցուր, ապա հաւկթի ճերմակուցը խառն մը կազմելէդ ետև գործածէ ։ Կամ չմարած կիրն փոշի ըրէ. և պանիր ու հաւկթի ճերմակին հետ խառնելով հաստ եղածին չափ շատ գործածէ ։

Կոտրած ամանները կցելու

Հաւկթի ճերմակը զարնելէդ ետև մէջը չմարած կիր խառնէ, և կտորածները փակցնելու գործածէ ։

Լուտովիկ Բ. Հունգարիոյ Թագաւորն ժամանակէն առաջ ծնելով մորթն դեռ չէր կազմուած։ Երկու տարեկան եղած ատենը Թագաւոր օծուեցաւ. 14 տարեկան հասակին կատարեալ մօրուք ունէր. 15 տարեկան եղած ատենը ամուսնացաւ. 18ն մօտածին ալեւ մազերն ճերմկեցան և 20 տարեկան մեռաւ ։

Երեք փաճառականք օր մը մեծ անտառի մը մէջ ճամբան կորսնցնելով բաւական նեղութեան մէջ իյնկան ։ Հետևրնին քիչ մը ալիւրէն զատ ուրիշ բան մ'ալ չունէին, ասկից միայն մէկ կարկանդակ մը կրնար շինուիլ ։ Կրակը վառեցին, ալիւրը շաղուեցին և կարկանդակ մը ձեւացնելով կրակին վրայ դրին, ասկայն տեսան որ ասկից երեք հոգիի չելլար բաւականանալ ։

'Ասկից հոգին թէ երկու հոգիի կը բաւէ,, փախուցին մեր խորամանկութեան ծախողները ։ 'Աս գիշերին ինչպէս ընենք քնանանք, ըսաւ անհոգմէ մէկը։ 'Այսօր ձամբան եւ լաւ գիտեմ. դուն ինծի ձգէ բանը, ըսաւ միւսը ։

'Ընկերք, ըսաւ ասկից քիչ մը ատառելէն ետքը, 'ամէնքդ ալ կը տեսնէք որ կարկանդակը երեքնուս չի բաւեր բաւէ, ատոր համար առաջարկեմ որ ամէնքս ալ պառկինք մինչև որ կարկանդակն եփի, և մեզմէ ով որ ամենէն հրաշալի երազն տեսնէ ան միայն թող ուտէ զայն, 'Ոխտն ըսաւ, ըսաւ պարզամիտը մեր երկու խորամանկներուն ալ ։

Արդ ամէնքն ալ պառկեցան. երկու խորամանկները հոգնած, ծարաւած, քաղցած շատ մը քնացան. իսկ պարզամիտը արթուն կեցաւ ։ Եր-

բայց տեսաւ որ միւս երկուքը խորունկ քնոյ մէջ են ընկղմած, կամացուկ մը կրակին մօտեցաւ և տեսնալով որ կարկանդակը եփած է, առաւ և ամէնը առանձին եւս պահելու ։

Քիչ մ՚ անցնելով խորամանկներէն մէկը բարձր ձայնով կանչէր . Ա՜ . ի՜նչ պատուական երազ մը տեսայ . ինծի անանկ կու գար թէ, հրեշտակ մը զիս երկինքը Աստուծոյ առջին տարաւ . ի՞նչ փառաւոր տեղ էր ։ Ինծի բաւկինէց բոլորովին տարբեր է, ըսաւ միւսը . Երազիս մէջ տեսայ որ սատանան զիս դժոխքը տարաւ . որ հօրս զանազան տանջանքներն տեսայ, սոսկումէս դեռ կը դողամ ։

Ա՛յս ատեն երկուքին ալ անուշ զարմանալի երազներ են, ըսաւ առաջի խորամանկը, կարկանդակը մեր երկուքինն է . Է՜յ պարոն, պզտիկ պարզամիտն, ելիր և երազդ պատմէ, բայց կարկանդակէն մասն ու բաժին չունիս ։ Ո՞վ զիս կանչեց, ըսաւ անմեղ ելնելով և աչքերն շփելով . Մենք ճամբորդակիցներդ, պատասխանեցին միւսները . Ի՞նչ, դուք դարձեալ եկե՞ր էք, ըսաւ պարզամիտն . Երազիս մէջ տեսայ որ ձեզմէ մէկը երկինք է ելեր և միւսը դժոխքն է իջեր, ասոր համար կարծելով որ ալ ետ չի պիտի դառնաք, կարկանդակը կրակէն առնելով կերայ ։

Եպիսկոպոսի մը բարեպաշտ քահանաներէն մին փախճանելով իր բարեկամներէն մէկը խնդրեց հանգուցելոյն տեղը ընդունուիլ, որուն եպիսկոպոսը հաճութիւն ցուց ։

Օր մը եպիսկոպոսը կոչով մը տանձ ընդունեց և կը խորհէր թէ զանոնք ո՞ւր պահէ որ մարդու ձեռք չանցնի ։

—Սրբազան— ըսաւ Նորընծայ քահանայն —տանձերն իմ քովս ապահով կրնան ըլլալ ։—

—Կորիր անպիտան— ըսաւ եպիսկոպոսն —այդ եզը պարտիզպան ընել ըսել է ։ —Տէր ողորմեա՛— ըսաւ անդիէն ծերունի քահանայ մը —եզը չէք ուզեր պարտիզպան ընել, բայց գայլը հովիւ էք ըրած ։ —

Զաւիէն աւելի մեծափոր մարդ մը օրիորդի մը հետ կառքով կերթար ։ Սահմանագլխին մօտեցած ատեննին —մաքսի վերաբերեալ բան մը չունիս, այնպէս չէ՞ սիրուն օրիորդ — ըսաւ մարդը կարեկցական ձայնով մը — ատողի մաքսապետներն սատանայի որդիք են . անոր համար չըլլայ որ քովերնիդ բան մը գտնուի ։—Օրիորդը գոչելով ըսաւ — 30 կանգուն մետաքսեայ ժապաւէն գուլպայիս տակէն պրունքիս եմ փաթթած, արդեօք կրնայ իմացուիլ ։ — Ո՛չ, ամենևին — ըսաւ մեծափոր պարոնը ծիծաղելով ։

Կառքը կանգ առաւ․ մաքսապետները քըն-նութեան սկսան, մեծափորը աչքովը օրիորդն նոյա ցոյց տուաւ․ աղջիկը գունաթափ եղաւ և սկսաւ ուրանալ ։

—Ո՛․ ամօթ է, սիրուն օրիորդ—ըսաւ հաստ մարդը,—սուտ մի ըսէք, ձեր բերնովը խոստովանեցաք ինձ որ սրունքիդ վրայ 30 կանգուն մետաքսեայ ժապաւէն կապեր էք ։— Օրիորդն պարտաւորեցաւ կառքէն իջնալ, մաքս և տուգանք վճարելէն ետև երկուքը կառքը հեծան և ճամբան շարունակեցին, սակայն օրիորդը այսպիսի վատ մատնութեան մը վրայ զայրացած կուլար ։

—Սիրուն օրիորդ —ըսաւ մեծափորը —մի բարկանաք ըրածիս համար․ պէտք էր զձեզ մատնէի որպէս զի ես ազատէի․ զի այս մեծ փորիս պատճառը վրան փաթթած 3000 կանգուն մետաքսեայ ժապաւէնն է․ ձեր կորուսած 30 կանգունին տեղը 40 կանգուն և տուգանքն ալ ինձմէ պիտի առնաք ։ —

— —

— Գնա դրացիին— ըսաւ պարոն մը ծառային — և ըսէ որ թող գիրքը ինծի փոխ տայ—

Ծառան գնաց, դրացիին ուզելու համար ։

— Գնա տիրոջդ ըսէ որ ես սովորութիւն

չունիմ սենեակէս դուրս գիրք հանել, թող հոս գայ ու ուզածին չափ կարդայ ։—

Ժամանակ կանցնի և դրացին օր մը տղան վերոյիշեալ պարոնին խրկելով կը խնդրէ որ փուքը (քէօրիւկ) տայ ։— Գնա հօրդ ըսէ —կըպատասխանէ պարոնը— որ ես սովորութիւն չունիմ փուքս սենեակէս դուրս հանել, թող հոս գայ և ուզածին չափ փչէ ։—

— —

Ֆրանքօ—Գերմանական պատերազմին ատենը Գերմանացի վերաբոյժ մը Գաղղիացի գեղարան մ'երթալով կուզեր տզրուկ (սիւլիւկ) գնել ։ Վերաբոյժն ըստ որում տզրուկին Գաղղիերէնը չէր գիտէր —տէր իմ— ըսաւ —կը խնդրեմ որ ինձ արիւն ծծող փոքր սև կենդանիներէն քանի մը հատ տալ հաճիք ։ —

— Ա՛․ հասկցայ —ըսաւ դեղավաճառը, —լու է ուզածնիդ որ հոս չի գտնուիր ։ —

— —

Մարդուն մէկը փողոցը շան մը զարկած միջոցին անցնողներն զինքն հայհոյելով կը նախատեն ։ Զայս տեսնելով մարդը շանը կը դառնայ և կըսէ— կը ներէք ինձ․ չէի գիտեր որ դուք զձեզ պաշտպանող ազգականներ ունիք եղեր ։—

Ջրաբոյժ մը օր մը հիւանդի մը պատահելով կը խոստանայ զանի 6 ժամուն միջոցին կատարելապէս բուժել։ Հիւանդն համաձայնութիւն կուտայ և սենեակ մը մտնելով ջրաբոյժն գործողութեան կը ձեռնարկէ։ Նախ կը հրամայէ հիւանդին մերկանալ։ Հիւանդն նորա առջին կը կանգնի ինչպէս Ադամ 'ի Դրախտն։ Բժիշկն մեծ կտաւ մը պաղ ջրոյ մէջ թրջելով լաւ մը մէջը կը փաթթէ զհիւանդն. յետոյ երկրորդ կտաւ մ'ալ առանց թրջելու վրայէն կփաթթէ և վերջը բրդեղէն սաւանի մը մէջ լաւ մը կապելով անկողինը կը դնէ զանի։

— Է՛ ինչպէս ես, տաքութիւն կզգա՞ս— կը հարցնէ բժիշկը։

— Քրտինքիս մէջ կեռամ — կը պատասխանէ կապեալ և կաշկանդեալ մարդը։

— Լաւ նշան է, հիմայ կրցածիդ չափ բերանդ բաց որ հիւանդութեան նիւթերն դուրս հանեմ։ — կը հրամայէ բժիշկը։

Հազիւ թէ պարզամիտ մարդը բժշկին հրամանին հետեւելով բերանը կը բանայ, բժիշկը գաշկինակով նորա բերանը լաւ մը կը խցէ և վրայէն ալ հաստատ կերպով կը կապէ։ Յետոյ սենեակին մէջ գտնուած թանկագին բաներն, դրամն և դրպանը գտնուած արժեթուղթերն առնելով խոնարհութեամբ —Մնաք բար-

եաւ— ուրիշ անգամ բժիշկի կարօտ եղած ատենիդ պատրաստ եմ ձեզի ծառայել— ըսելով կը հեռանայ։

Անցեալ տարուան պատերազմին երկու Գերմանացի զօրք 30 կառ—Մօզէլ կոչեալ Գաղղիացիներու ձեռք ինկան, որոնք գերութեան երթալ կհրաւիրէին զանոնք։

—Եթէ մենք ձեր հետ երթանք —կըսէին Գերմանացիներն — գոնէ ձեզի չափ թշուառ պիտի ըլլանք. իսկ եթէ դուք մեր հետը գալու ըլլիք ոչ թէ միայն մեր զօրաց պէս երջանիկ պիտի ըլլաք, այլ պատերազմի նեղութիւններէն բոլորովին պիտի ազատիք։ —

Զայս լսելով համոզեցին զԳաղղիացիս և զանոնք այծի հօտի նման քշելով իրենց բանակը գերի տարին։

Մէքլէնպուրկի դուքսը զայս լսելով այնքան հաճութիւն զգաց որ այն երկու Բրուսիացւոց մեծ պարգեւներ տուաւ։

Մարդկային կենաց միջին տեւողութիւնը 33 տարի 6 ամիս է. մարդկանց մէկ չորրորդն 7 տարեկան ըլլալէն առաջ կը մեռնին. 100 էն 6ը 60 տարեկան կըլլան, 300 էն մէկը 80 և

1000 էն մէկը 100 :

Ամէն տարի 33 միլիոն մարդ կը մեռնի, օրը 96,000, ժամը 3700, րոպէն 6 և մանկրերրոպը մէկ :

Տարին 42 և կէս միլիոն մարդ կը ծնին հետեւապէս 9 և կէս միլիոն աւելի են ծնեալք քան մեռեալք. սակայն աշխարհիս հաւասարակշռութիւնը պատերազմանց և բնական պատահարաց միջոցով միշտ նոյն կը մնայ :

Ծնունդ և մահ աւելի գիշերն կը պատահի քան ցերեկը :

Երկու սեռէն 120 հոգիէն մէկը միայն կամուսնանայ :

Ամեն տարի աշխարհիս վրայ 82 և կէս միլիոն ամուսնութիւն կը կատարուի :

ԽՈԼԵՐԱՅԷ ԶԵՐԾ ՄՆԱԼՈՒ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

1. Խոլերայի թեթև թէ ծանր նշանները տեսնուածին պէս բժշկական օգնութիւնն հարկաւոր է :

2. Որովայնի անկարգութիւնք անմիջապէս շտկել ջանալ հարկ է :

3. Կենդանական և բուսական ամեն տեսակ անմաքրութիւն հեռացուր տանդ շրջանէն :

4. Ամէն սենեակ կէս օրուան մօտ օդափոխէ :

5. Տունդ ջրով մաքրելուն վերջ տուր :

6. Ջափէն աւելի մի հոգնիր, մարմինդ խոնաւութեան կամ պաղի մ'ենթարկեր մանաւանդ գիշերն :

7. Պաղ ըմպելիք և թթու հեղուկներ մի գործածեր մանաւանդ ջերմ եղած ատենդ :

8. Պաղ և թթու պտուղներ և բոյսերմուտեր :

9. Ոգելից ըմպելիք և չափազանց ծխելը վերջացուր :

10. Մէջքդ բրդեղէն գօտի մը կապէ :

11. Անձնական մաքրութեան ուշադիր լեր :

12. Բազմամարդ տան մէջ մի բնակիր :

13. Ցած և խոնաւ սենեակներ մի պառկիր :

14. Գիշերն պատրաստ կրակ ունեցիր, զի քոլերան սովորաբար գիշերն պատահի,

15. Անկողնոյվերարկուներդ կտաւներդ ձմեռն կրակին, ամառն արեւին տաքութեամբ չորցուր :

16. Սննդարար կերակուր կեր, կերակուրդ մաքուր ջրով եփէ :

17. Թաց հանդերձներ մի հագնիր :

18. Բաւական եղածէն պակաս կամ աւելի հանդերձ հագնելով մարմինդ մի պաղեցներ կամ տաքցներ :

19. Հեռացիր բարոյական և բնական դրդումներ պատճառող ընկերակցութենէ :

20. Մեռելն անմիջապէս բնակարանէդ շրջանէն հեռացուր :

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐ.

1. Անգամ մը շնչուած օդը թթուածինին գլխաւոր մասն կը կորսնցնէ իսկ ածխածինն կը շատնայ. ուստի առողջութիւնը կը պահանջէ որ միեւնոյն օդն միայն անգամ մը շնչենք:

2. Մարմնոյն հաստատուն մասն միշտ ըսպառելու վրայ է. սպառելոյն տեղ դարձեալ լեցնել հարկ է. ուստի ըստ քանակութեան ըսպառելոյն պարտինք կերակուր ուտել:

3. Նաեւ մարմնոյ միակ հեղուկ մասն —ջուրը— միշտ սպառելու վրայ է. ուստի ջուրն է մարդուս հարկաւոր եղածն եւ անկէ լաւագոյն հեղուկ մը արուեստական կերպով չէ հնար պատրաստել:

4. Մարմնոյն մէկ իններորդը հեղուկ եւ 8 իններորդը հաստատուն մասերէ կը բաղկանայ. ուստի կերակուրն եւ ըմպելիքն ալ սոյն համեմատութեամբ պարտի լինիլ:

5. Լոյսը կենդանեաց եւ բուսոց աճմանը վրայ մեծ ազդեցութիւն ունի. ուստի բնակարանք մարդկանց արեգական ճառագայթաց համար բաց լինելու են,

6. Կենդանական եւ բուսական փթթածներէն առարկայ թունաւոր կազ կարձակեն որք շնչառութեամբ թոքերուն հաղորդուելով արիւնըն կապականեն. ուստի ամեն տեսակ անմաքրութիւն հեռացնելով մաքուր օդի մէջ ապրիլ հարկ է:

7. Ջերմութիւնն մարմնական գործողութեանց հարկաւոր է. ուստի մարմնոյ բարեխառնութիւնը պարտինք հանդերձներու, կրակի եւ շարժմանց միջոցով հաւասարակշռութեան մէջ պահել.

8. Երկարատեւ աշխատութիւնք ջղաց տըկարութիւն կը պատճառեն. ուստի թէ ուսմունք եւ թէ աշխատանք կարճատեւ լինելու են:

9. Ջերմութեան եւ ցրտութեան յանկարծական փոփոխութիւնը վնասակար է. մանաւանդ մանկանց եւ ծերոց համար. ուստի եղանակաց, ցերեկուան եւ գիշերուան համեմատ հանդերձք փոխելու է. եւ ուստի մարմինն տաք եղած ատեն պաղ ըմպելիք եւ պաղ եղած ատեն տաք խմելիք առնելն բազում չարեաց աղբիւր կը լինի:

10. Ուտելեաց եւ ըմպելեաց չափաւորութիւն, համառօտ ուսմունք եւ աշխատութիւնք, կանոնաւոր շարժում եւ հանգստութիւն, մաքրութիւն, հաւասարակշռութիւն բարեխառնութեան եւ կրից. ասոնք են մարմինն եւ ոգին առողջ պահողներն եւ այս՝ ամենայն հարստութիւն կը գերազանցէ:

ԱՆՎԵՀԵՐ ՔԱՋՈՒԹԻՒՆ

Գիշեր էր ։ Խոր մթութիւն մը կը պատէր ծովը ։ Շոգենաւ մը ալեաց կոհակներն ճեղքելով յառաջ կ'ընթանար. ճամբորդներն ուրախ զուարթ միմեանց հետ կը խօսակցէին ։

Նաւը հանդարտ իր ճամբան կը շարունակէր ։

Յանկարծ ղեկավարին ձայնը լսուեցաւ «Պարոն նաւապետ ինձ կը թուի թէ հրոյ հոտ կ'առնեմ, սակայն չեմ գիտեր թէ ուսկից կուգայ» Նաւապետն շունչը քաշելով ինքն ալ թէեւ նոյն հոտը կ'առնուր սակայն իրեն այնպէս կը թուէր թէ երբեմն իրօք այրող բանի մը հոտ կար, եւ երբեմն ալ բոլորովին կ'անհետանար ։ Չորս կողմը կը քննեն, բայց ՚ի զուր ։

Հրդեհն երթալով կ'աճէր, այլ անոնք չէին գիտեր ։ Վերջապէս կէս գիշերին, յորժամ կրակը շոգենաւին չորս կողմը տարածուած էր, նաւապետը կրակին բոցերն տեսնելով սկսաւ գոչել, «Մաքսվի՛լ (ղեկավարը) աւասիկ բոցը անիւներուն քովէն երեւիլ կ'սկսի» ։

«Ուրեմն նաւը դէպ ՚ի ցամաքն ուղղեմ» պոռաց ղեկավարը, ձեռքերն գլխուն զարնելով, զի նաւին որպիսի ահուելի վտանգի մէջ լինելն լաւ կը ճանաչէր, սակայն ինքզինքն բնաւ չկորսնցուց, եւ երբ տեսաւ որ զինքը առանձին

թողած էին ծունր դրած առ Աստուած կ'աղօթէր, «Ամենակարող Աստուած, զօրութիւն պարգեւէ ինձ այժմ, որ հաւատարմութեամբ իմ պարտքս կատարել ջանամ, դու լեր իմ կնոջս մխիթարիչն, եւ ութն զաւակացս հայրը» ։

Ղեկն ՚ի ձեռին, աչքերն ամենամօտ ծովեզերքն էր ուղղած, նաւը նետի պէս յառաջ կ'ընթանար ։

Նաւաստիք ամենայն ջանիւք հրդեհն մարել կը ջանային, սակայն կրակին կատաղութիւնը երթալով կը զօրանար իսկ նաւն կայծակի պէս ալեաց մէջէն կը սլանար ։ Ճանապարհորդք նաւուն գլուխը խռնած էին, զի այնկողմէն զօրեղ հովերուն հոսանքը ծուխն նաւուն ետեւի կողմը կը քշէր, խեղճ Մաքսվիլ հոն մուխին մէջ ղեկն ի ձեռին կանգնած էր, իբր մարտիրոս փայտակոյտին վրայ ։ Թէեւ նաւապետն ու նաւաստիք ղեկին կողմը ջուր հասցունելու համար բոլոր ճիգերնին կը թափէին այլ հագեհին կատաղեալ բոցերն զսպել չկարողացան. Մաքսվիլի կայնած տեղն արդէն բռնկիլ սկսած էր, սակայն քաջ ղեկավարն իր դիրքը չէր փոխեր, զի կզգար թէ 80 հոգւոյ ազատութիւնն իրմէ կախեալ էր, ձեռքն ղեկին վրայ դրած աչքերն շարունակ ցամաքին ուղղած անշարժ կը կենար ։ Կրակը արագութեամբ նաւը յառաջ կտանէր ։

Ցամաքէն՝ այլուր նաւը նշմարելով նշան կռակին դժբաղդներուն ցոյց տալու համար թէ ո՞ր կողմը պարտին նաւը ուղղել ։ Մաքովիլ նշանը կհասկընար, թէպէտեւ աչքերն այրիլ կսկսէին բայց դեռ ղեկն չէր թողուլ ։ Նաւը փայլակի մէջ արագութեամբ յառաջ կընթանար և տակաւին գոհ ըլլալով կուզէր նորա թեւեր տալ աւելի շուտ հոն հասնելու համար, քանզի կզգար թէ նաւը անշուշտ պիտի ընկղմէր ։ Վերջին անգամ՝ ալ դարձնելով նաւը աւազին վրայ խրեցաւ, ամենքն ալ կազատին, նաեւ քաջ ղեկավարն ալ ցամաքը կը հասնի, բայց ինչ կերպարանքով, հանդերձներն փոշու նման գետինը կթափէին, աչքերը բոլորովին այրած էին, և թէև բոլոր կենացը մէջ խեղանդամ մնաց սակայն իրենց կեանքը նորա պարտական եղան ճանապարհորդք բաժանորդագրութիւն մը բանալով օգնեցին որ իր ընտանիքը խնամէ ։

ՀԱՆԵԼՈՒԿՔ

Լայնածաւալ լճի մ՚ վրայ
Անդամանդեայ կամուրջ մը կայ.
Հսկայական կայմերն նաւին,
Իր կամարին տակէն կանցնին ։
Նորա դռներն չեն տեսնուած,
Դեռ վրայէն մարդ չէ անցած.
Անձրեւք երկիրն երբ ողողեն,
Աչքերդ կամուրջն կանգնած տեսնեն,
Իսկ երբ երկիրն ցամքի, չորնայ,
Կամուրջն իսկոյն անհետանայ ։

—

Երկրիս վրայ ինծի նման,
Վիշապ եղած չէ երբեան.
Արագութիւնս է ահաւելի,
Կատաղութիւնս սարսափելի.
Ահեղ սուլմամբ չորս կողմ վազեմ,
Մինչ որս գտնեմ զայն հարուածեմ.
Մէկ հարուածով ձին ու հեծեալն,
Կը թաւալին անշունչ, մեռեալ.
Հզօր ծառերն յարդի նման
Մէկ հարուածովս փշրած կիյնան.
Ջերմութեանըս չեն դիմանար,
Պղինձ, երկաթ և փայտ և քար.
Ես յարձակմանցըս նպատակ
Բարձր ծայրերն են շարունակ ։

Առանց գլխի․ ձեռքի, ոտքի
Հեռու տեղեր կը պտտի․
Ցամաք երկրէն, կամուրջներէն,
Խոր, ընդարձակ ծովուն մէջէն,
Լուրեր տանի արագընթաց․
Հնազանդելով մարդու կամաց,
Նաև տեղը բնաւ չփոխեր,
Մինչ չտափուին աւազակներ։

—

Նուաստորդիդ եմ միշտ շրջող․
Յայս և յայն կոյս շրջագայող․
Ոչ առագաստ ունիմ, ոչ կայմ,
Սակայն հեռու տեղեր երթամ․
Ազնիւ և զուտ պարգևէն ծովու
Վեր կը հանեմ երկրէս հեռու․
Կուզէ՞ք երկիրն գանձերս վայլել․
Ո՛հ․ պէտք է նաւս լաւ խորտակել։

—

Չորս եղբայրներ երկրիս վրան,
Իրարու հետ ընկերացան․
Մին կընթանայ—բայց չհոգնիր․
Երկրորդն կուտէ — բայց կուշտ չըլլար․
Երրորդն խմէ — ծարաւն չանցնիր․
Չորրորդն կերգէ — մարդ չհաճիր։

———

—Ուսումն՝ ոմանց վեհ՝ սուրբ՝ տէր համայնի՝ Աստուած է նա․

Ոմանց ալ փափուկ կովիկ մ'է որ միշտ իր կաթը կուտայ։

—Ամէն մէկ անձի հետ զատ զատ խօսէ, Պղատոն է գիտուն․

Բայց ժողվէ մէկտեղ գլուխներն կարծես յարդով է լեցուն։

—Եթէ փոքր անկարգութեան մը տեղի տաս անտարակոյս եղիր որ մեծ մ'ալ նորա պիտի յաջորդէ։

—Գիտութիւնը մարդս խոնարհ կընէ, տգիտութիւնը՝ հպարտ։ Գիտութիւնը մեղմ ձայնիւ խօսի տգիտութիւնը՝ բարձրաձայն։

—Ազգային յառաջադիմութեանց համար եղած մինչև անգամ ամենափոքր ձեռնարկութեանց ոչթէ միայն յուսահատութեան պատճառ տալով նոցա խափանմանը գործիք մի լինիր․ այլ քաջալերութիւն տալով ջանայ որ նոքա այլ և յառաջանան։

Ուստի եթէ Օրացոյցս այս փորձառութիւնն ընելու երջանկութիւն վայելէ, գալ տարի այլև օգտակարագոյն նիւթեր մատակարարել կխոստանայ Ազգին։

———

ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

Օ	Ծ. Ա	Կ. Օ	Ե. Օ
	Ժ. Ր.	Ժ. Ր.	Ժ. Ր.
ՅՈՒՆՎԱՐ			
1	2.42	7.21	9.18
15	2.22	7.11	9.13
25	1.56	6.58	10. 4
ՓԵՏՐՎԱՐ			
1	1.57	6.49	10.22
15	1. 9	6.54	10.51
25	12.54	6.17	11.26
ՄԱՐՏ			
1	12.22	6.11	11.38
15	11.51	5.56	12. 9
25	11.19	5.59	12.41
ԱՊՐԻԼ			
1	11.00	5.30	13.00
15	10.28	5.14	13.51
25	9.58	4.59	14. 2
ՄԱՅԻՍ			
1	9.46	4.55	14.14
15	9.25	4.43	14.55
25	9.11	4.56	14.49
ՅՈՒՆԻՍ			
1	9. 6	4 55	14.54
15	9. 5	4.51	14.57
25	9. 9	4.55	14.51

Օ	Ծ. Ա	Կ. Օ	Ե. Օ
	Ժ. Ր.	Ժ. Ր.	Ժ. Ր.
ՅՈՒԼԻՍ			
1	9.15	4.57	14.45
15	9.31	4.45	14.29
25	9.56	4.57	14. 4
ՕԳՕՍՏՈՍ			
1	10.12	5. 6	13.48
15	10.38	5.19	13.22
25	11.12	5.36	12.48
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ			
1	11.33	5.46	12.27
15	12.57	6. 4	11.53
25	12.59	6.18	11.21
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ			
1	12.55	6.27	11. 5
15	1.51	6.46	10.29
25	1.56	6.58	10. 4
ՆՈՅԵՄԲԵՐ			
1	2.12	7. 6	9.48
15	2.56	7.18	9.24
25	2.50	7.25	9.10
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ			
1	2.34	7.27	9. 6
15	2.57	7.28	9. 5
25	2.51	7.25	9. 9

Քաղաքացի և գիւղացի,
Հայաստանցի և Պոլսեցի,
Երիտասարդք, փոքրիկ աղայք,
Օրիորդք, որք նաև կանայք,
Հարուստք, աղքատք և գործաւորք,
Դպրոցականք, արհեստաւորք,
Օրացոյցէս'թէ հատ մ' առնեն,
Իրենց յարմար նիւթեր ունենան ։

6736

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0032162